UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

ဖုံမြှီဟ်မနုဿ ပိုင်ဌါန့်ဟှုင်ႋ လိက်လဝ်ပျာ

RAOUL WALLENBERG INSTITUTE
OF HUMAN RIGHTS AND HUMANITARIAN LAW

MNHRC
MYANMAR NATIONAL HUMAN RIGHTS COMMISSION

Sida

UNIVERSAL DECLARATION OF HUMAN RIGHTS

ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

ဖုံ့မြှီဟ်မနုသ ပိုင်ဌါန့်ဟှင်ႉ လိက်လဝ်ပျာ

စကားဦး

၁၉၄၈ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလ ၁၀ ရက် နေ့တွင် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံက ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်းကို အတည်ပြုချမှတ်၍ ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။ ကြေညာစာတမ်း၏ စာသားအပြည့်အစုံကို နောက်စာမျက်နှာများတွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

ဤကဲ့သို့ သမိုင်းဝင်လုပ်ဆောင်ချက်ကို ဆောင်ရွက်ပြီး နောက် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံက ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ အားလုံးအား ဤကြေညာစာတမ်း၏စာသားကို အများပြည်သူတို့ သိရှိစေရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ရန်နှင့် နိုင်ငံများ (သို့မဟုတ်) နယ်မြေ များ၏ နိုင်ငံရေးအဆင့်အတန်းကို ခွဲခြားမှုမပြုဘဲ၊ အဓိကအားဖြင့် ကျောင်းများနှင့် အခြားပညာရေးအဖွဲ့အစည်းများတွင် ကြေညာ စာတမ်းကို ဖြန့်ချိဝေငှစေရန်၊ မြင်သာအောင် ပြသထားစေရန်၊ ဖတ်ကြားစေရန်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ရှင်းလင်းဖော်ပြစေရန် ပန်ကြားခဲ့သည်။

သို့ဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသား လူ့အခွင့် အရေးကော်မရှင်သည် ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းကို မြန်မာဘာသာမှ ပိုး(အရှေ့) ကရင်ဘာသာသို့ ပြန်ဆိုလျက် ထုတ်ဝေ ဖြန့်ချိလိုက်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်
၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလ ၂၈ ရက်

ဆိုခ့ါင်လဝ်ပီႉလုံယာ့

ဏိင်းသာထ်ာ ၁၉၄၈ဏိင်း၊ လာဍေ့ဝ်ဇေန်စုံ အ့်သင့်(၁၀) မူႉဏီဍူးအိုဝ်ဏျ် ကုလသမဂ္ဂဆိုဒ်ပ္ကုံ ဆုံအ့်ကံင်းကိုဝ်ကိုဝ်ဖိုင်ဏျ် ထုဂ်ဖှ္ဟ်ာ လဝ်ပျာလင်ဓးဇေ့ လိက်ကေါဝ်ကြင်ဖှုံမနုသပိုင်ဍါန့်ဟှင်ႉယိုဝ်ဏျ်လှ်။ လိက်လဝ်ပျာဇေ့ လိက်ဖှုံးဍူဂ်ဍူဂ်ပါင်ပါင်ယိုဝ် ထုဂ်ဖှ္ဟ်ာဍူဂ်ဏဲလင်ထ အ့်လုံ လိက်မေ့တ္ဂ် အ့်လင်ႉခါင့်ခဝ့် လှ်စံင်းဖိုင်သယ်ယိုဝ်ဏျ်လှ်။

ဇေဏျ်သိုဝ် ကုက်မာထင်းဓးဇေ့ ဆုံမာမေင်စိင်ႉအ့်ဏျ်ဟံင် ကုလ သမဂ္ဂဆိုဒ်ပ္ကုံ ဆုံအ့်ကံင်းကိုဝ်ကိုဝ်ဖိုင်ယိုဝ်ဏျ် ကုလသမဂ္ဂဆိုဒ်ပ္ကုံ အ့်လွှဲဖေါဟ် ထိ့ခါန်ႉလုက်ဆိင့်အ့်ဟှင်ႉ လိက်လဝ်ပျာဇေ့ လိက်ဖှုံးဆုံခှ့ါင်သယ် လှ်ဖးယိုဝ် ဇေသိုဝ်ဂမှ့ုင်ႉသယ် ဏးမုံကှ့ုခှ့င့်ဓးသိုဝ် အင်းတာင်ကုက်မာလင်ဓးလာႉ အေဟံ့င်ဍုဝ် ထိ့ခါန်ႉသယ် (လှ်မွှဲဓးသီး) ကှုဝ့်လင်ႉဍာသယ်ဇေ့ ထိ့ဟှါင်ခါန်ႉဟှါင်ႉ အ့်ထေတ်ာအ့်ဆင့်ဏျ် အ့်ကေ့ျကါင်ဖါသာသယ် လှ်အ့်ဏင်မိင်ဏျ်ဟံင်၊ အ့်သ့ုခီႉ ထုက်ဏျ် ကျံင်ႉဖိုင်သယ် ဍေ့ ပညာ့လိုဒ်ႉလာအ့်ဍုံင်းအ့်ဖှူႉ အ့်ဟှုုႉဟှာ သယ်အ့်ကှုါဏျ် ဖှ်ရှိ့အင်းဏင်ဖေ့ှ်လင့်လင်ဓးလာ၊ ပဝ်ႉပျာလင်ဖေ့ှ်ဓးလာႉ အေဟံ့င်ဍုဝ် ပုဂ်အ့်ခဝ့်ထုဂ်ဖှ္ဟ်ာ ဖေ့ှ်ဓးလါႉ လိက်လဝ်ပျာယိုဝ်ဏျ် ပ္တိင့်လဝ် ဏါႉဟှုုင့်လင်ဓးဇေ့လှ်။

အ့်ခေါဟ်ကျံင်ဏျ်ဇိုဝ် ခါန်ႉမျေန်မာဆိုဒ်ဖေါဟ် မှ္ဂီဟ်ာပိုင်ဍါန့်ဟှင်ႉ ကဝ်မုံယှေန်ယိုဝ် ကေါဝ်ကြင် ဖှုံမနုသပိုင်ဍါန့်ဟှင်ႉ လိက်လဝ်ပျာယိုဝ်ဏျ် ဆုံခှ့ါင်ပုံယင်ယိုဝ် မွှဲခှ့ယ့်ဏောဝ်ႉထင်းထါင်ဓးဇေ့ လှ် ဖှုံဆုံခှ့ါင်ခဝ့်အိုဝ်ဏျ်ဟံင် ထုဂ်ထင်းဖှ်ရှိ့လင်ထါင်ဓးဏျ်လှ်။

ခါန်ႉမျေန်မာ ဆိုဒ်ဖေါဟ်မှ္ဂီဟ်ာပိုင်ဍါန့်ဟှင်ႉ ကဝ်မုံယှေန်
၂၀၁၆ ဏိင်း၊ လာကျှုဂ်ဝ်ႉ ၂၈ သင့်

ကမ္ဘာ့လူ့အခွင့်အရေးကြေညာစာတမ်း

နိဒါန်း

လူသားအားလုံး၏ မွေးရာပါဂုဏ်သိက္ခာနှင့် တန်းတူညီမျှ ရှိပြီး ဖယ်ရှားထုတ်ပယ်၍ မရသော အခွင့်အရေးများကို အသိအမှတ် ပြုခြင်းသည် ဤကမ္ဘာပေါ်တွင် လွတ်လပ်မှု၊ တရားမျှတမှုနှင့် ငြိမ်းချမ်း မှုတို့အတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊

လူ့အခွင့်အရေးကို အလေးမထား မထီမဲ့မြင်ပြုခြင်းသည် လူသားတို့၏ အကောင်းအဆိုး အကြောင်းအကျိုး ဆင်ခြင်နိုင်စွမ်းကို ဖျက်ဆီးသည့် ရိုင်းစိုင်းရက်စက်သော အပြုအမူများဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သော ကြောင့် လည်းကောင်း၊ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်၊ လွတ်လပ်စွာ သက်ဝင်ယုံကြည်ခွင့်၊ ကြောက်ရွံ့ခြင်းနှင့် ချို့တဲ့ခြင်းမှ လွတ်ကင်းခွင့် တို့ကို ရရှိခံစားရမည့် လူ့ဘောင်လောကတစ်ရပ်ပေါ်ပေါက်လာရေး ကို သာမန်လူသားအားလုံး၏ အမြင့်မားဆုံးသော မျှော်မှန်းချက်အဖြစ် ကြေညာပြီးဖြစ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

အာဏာသုံး၍ တရားလက်လွတ်အုပ်ချုပ်မှုနှင့် ဖိနှိပ်ချုပ် ချယ်မှုတို့ကို လူက နောက်ဆုံးနည်းလမ်းအနေဖြင့် ဆန့်ကျင်ပုန်ကန် သည့်အခြေအနေသို့ မရောက်ရှိစေရေးအတွက် လူ့အခွင့်အရေးကို ဥပဒေစိုးမိုးမှုဖြင့် ကာကွယ်ပေးရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊

လိက်လစ်ပျာ ကေါဲဝ်ကြင်ဖှံမနုဿမီှဟ်ပိုင်ဍါန့်ဟှင်ႋ

အ်ုခင်းထ်ာ

ဖှံမီှဟ်လုက်ဆိင့်လုက်ခ္ါဝေ့ ဟှယ့်ဏောဝ်ႋထဝယ်ၒး ဂုဏ်ႋကျ်ာသြိ့ ဍေ ၒးဟှဝ်ႋမဝ့်မ့်အ်ုသာဟှံင် ထုဂ်ယှုးခွိက်ဍုဝ်လ့်ဏောဝ်ႋၒး ပိုင်ဍါန့်ႋဟှင်ႋသယ် လ့်ဖးယိုဝ် သေ့်ယ့ါပါဍောဟ်လင်ၒးယိုဝ်ဏ့် မွာဲဝေ့ဍုး ကေါဲဝ်ကြင်ဖိုင် ဆ့်ဖံင် ဆ့်ဖှေဝ်၊ ဆ့်ၒးဟှဝ်ႋၒးခဝ်ႋ ဍေ ဆ့်ယှူးဆ့်ဝါသယ်အ်ုဟှင်ႋ မွာဲအ်ုဝီႋခ္ါဏ့်လ့်မိင်၊

လ့်ပါတိင့်ပါညး လ့်ပါကါ မီှဟ်ပိုင်ဍါန့်ႋဟှင်ႋၒးဏ့်ဝိုဝ် မွာဲဝေ့ မာဟှာဟှံင်ခွိက် ဖှံမီှဟ်ဖေါဟ်သယ်ဝေ့ ဆ့်သေ့်ဖှယ် စ့်ဆံင့်မံင်းလင်ၒး ဆ့်အ်ုၒးအ်ုမွာဲ အ်ုဟှါင်ႋအ်ုကျံင်းသယ်ကဲယိုဝ် ကဲထင်းထါင် ဆ့်ထြိုဒ်ႋ ဆ့်သယ် အ်ုခေါဟ်ကျံင်ဏ့် လ့်မိင်၊ ထုဂ်ဖှဟ်လဝ်ခ္ါင်ၒးဆ့် ဖံင်ဖံင်ဖှေဝ်ဖှေဝ်ကဲ၊ ပ္ဂဲါဏယ်အင်းၒးဆ့် ဖံင်ဖံင်ဖှေဝ်ဖှေဝ်ကဲ၊ ဖံင်ဖှေဝ်ခွိက် ဆ့်ၒးသာမဲဆ့် ဍေ ဆ့်လ့် လိုင့်ယှိုၒးသယ်ဏ့်ကဲ ေဏ့်သိုဝ် ဆ့်လ့်ဖးယိုဝ် မ့်အင်းယှံင့်တုင်ႋဏောဝ်ႋၒး မီှဟ်လောကလ့်မိင်ယိုဝ် ဖှဟ်ထင်းကဲၒးလါႋအ်ုဟှင်ႋယိုဝ်ဏ့် မွာဲဖှံမီှဟ် အိုဝ်ဟှေဝ်အိုဝ်ဟှေဝ်လုက်ခ္ါဝေ့ အ်ုဍောဟ်ထဝ့်ထုက် ဆ့်ပ့်ယေါတ် ေဏ့်သိုဝ် လဝ်ပျာလင်ထ ဟှံင်ယုဂ်အ်ုခေါဟ်ကျံင်ဏ့် လ့်မိင်၊

ဖံင်းကိုင်မာဏောဝ်ႋထအ်ုသံင့်အာဏါ့ဟှံင် ပိုင်ကှိုင်လင်ဆ့် လ့်ၒးပှ်င့် အေဟှံင်ဍုဝ် မာနိုင်ဆင်းလင်ဝိုင်ဆ့်သယ်ယိုဝ် ေသိုဝ်ဖှံမီှဟ်သယ် လ့်ထံင် လ့်ဟှုးၒး လ့် ဆ့်အ်ုလင်ႋခါင့်ထုက်ဖိုင်သာတိုဒ်က့်ရေင့်ဆင်းယှုးဆိုင့်ထောင်ဆ့် အိုဝ်ၒးသယ်ဏ့်သိုဝ်ဏ့်အ်ုဟှင်ႋ မီှဟ်ပိုင်ဍါန့်ႋဟှင်ႋယိုဝ် လ့်အ်ုလ့်သေ့် ကြိုဒ်မ့် ၒးအ်ုဍေ ထုံ့ခွင်ႋကဝ် အ်ုခ့်ဝုင်ႋဝေ့ က့်ဝင်ပှ်င်ဆိုင့်ဏောဝ်ႋထ အ်ုခေါဟ် ကျံင်ဏ့် လ့်မိင်၊

နိုင်ငံချင်း ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာဆက်ဆံမှု ဖွံ့ဖြိုးရေးကို မြှင့်တင်ရန် မဖြစ်မနေ လိုအပ်သောကြောင့်လည်းကောင်း၊

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ပြည်သူအပေါင်းတို့သည် အခြေခံလူ့အခွင့်အရေး၊ လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် တန်ဖိုး၊ အမျိုးသားနှင့် အမျိုးသမီးတန်းတူ အခွင့်အရေးရှိမှုတို့ကို ၎င်းတို့ သက်ဝင်ယုံကြည်ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂပဋိညာဉ်၌ ထပ်မံ အတည်ပြုခဲ့ပြီး၊ ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် လွတ်လပ်မှုအတွင်း လူမှုရေးတိုးတက်ရေးနှင့် လူ့ဘဝ အဆင့်အတန်း တိုးတက်ကောင်းမွန်ရေးတို့ကို မြှင့်တင်ရန် သန္နိဋ္ဌာန်ချပြီးဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊

ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံတို့သည် ကုလသမဂ္ဂအဖွဲ့နှင့် ပူးပေါင်း၍ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးက ပိုမိုမြှင့်တင် လေးစားလိုက်နာ ကျင့်သုံးကြစေရေးအတွက် ဆောင်ရွက်မည်ဟု ကတိပြုပြီးဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊

အဆိုပါလူ့အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို အတူတကွနားလည်မှုရှိခြင်းသည် ဤကတိကဝတ်ကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည် ဖော်စေရေးအတွက် အရေးကြီးဆုံး ဖြစ်သောကြောင့် လည်းကောင်း၊

ထီ့ခါန်·တ်ုကိုဝ်·တ်ုကိုဝ်·သယ်လုံဖး ထိုဝ်စုဂ်လေါတ်သာမုက်မုက် လါလါ ဍေ ဍောဟ်ယှ့ါ· ထင်းထဝ့်ဆုံမာသယ်အ့်ဟှ်င့်· လုံအ့်လုံသေ့်ကြိုဒ်ဓးအ့် ဍေ ဓးဆိုဝ်းထွါထင်းဆိုင်အ့်ခေါဟ်ကျှင်ဏ့် လုံမိင်။

ကုသမဂ္ဂဆိုဒ်ကွ့်ပွုံအ့်လွှာဲဖေါဟ် ထီ့ခါန်·သယ်လုံဖးဝေ့ ဂမှိုင်·သယ်လုံဖးယိုဝ် မှီဟ်ပိုင်ဌါန့်ဟှ်င့်· အ့်ထာ်အ့်ဝ့ံင်၊ မနုဿဂုဏ်·ကျာ်ညြီ့ ဍေ အ့်လူ·အ့်ယှို၊ ဆိုဒ်ဖေါဟ်မူးဍေ ဆိုဒ်ဖေါဟ်ခွ့ါ ပိုင်ဌါန့်ဟှ်င့်· ဏောဝ်·ဓးမဝ့်မ့်ကဲသယ်လုံဖး အ့်သီးဝေ့ဍုးသယ် ဏယ်လင်အင်းဓးဏ့် ကုလသမဂ္ဂဆိုဒ်ကွ့်ပွုံလိက်ပဋိညာဉ် (လိက်သုင်းသာစီးလာ) ဖိုင် မာဏောဝ်·ထုဂ်ဓးထါင်ဝေ့ဍုး အ့်တိုင်ဏ့်ဟှံင်၊ လုံဆုံဖ်ုင်ဖှေ့ဝ်အ့် လာဲလျာ·သ့်ဝ့ါ အ့်ကွ့်င့်ဖိုင် မှီဟ်လိုဒ်·လါ ဍောဟ်ယှ့ါ·ထင်း ထဝ့်ထင်း အေဟှံင်ဍုဝ် မှီဟ်အ့်ကျုးအ့်ထောတ်အ့်ဆင့် ဟှေ့ဝ်ထင်း ထဝ့်ထင်း အ့်ဟှ်င့်·သယ်လုံဖးယိုဝ် ဍေ မ့်ဓးဆိုဝ်းထွါထင်းထါင်ဓးအ့်ဟှ်င့်·ဏ့် မွှာဲ တ်ုင်·ပါင်လင်သာဟှံင်ခွိက် ယုဂ်အ့်ခေါဟ်ကျှင်ဏ့် လုံမိင်၊

ကုလသမဂ္ဂဆိုဒ်ကွ့်ပွုံအ့်လွှာဲဖေါဟ် ထီ့ခါန်·သယ်လုံဖးယိုဝ် ဖ်ုင်းကိုင် ထင်းဓးစူး ဍေ ကုသမဂ္ဂဆိုဒ်ကွ့်ပွုံအ့် ဍုံင်းအ့်ဖူ့ယိုဝ်ဏ့်ဟှံင် မှီဟ်ပိုင်ဌါန့်ဟှ်င့်·သယ် ဍေ ဆုံဖ်ုင်ဖှေ့ဝ် အ့်ထာ်အ့်ဝ့ံင်သယ်လုံဖးယိုဝ် ကေါဝ်ကြင်ထိုင့် ဓိင်းသာ့ ဓေသိုဝ် ပါဍောဟ်ယုဂ်ယါန်းထင်းထါင်ဓး အးထင်းလာဲထင်းအိုဝ်အ့်ဟှ်င့်· မ့် ကုက်မာဍုးဝေ့ ဓေဏ့်သိုဝ် မွှာဲတ်ုင်·ပါင်လင်ခွိက်သာဟှံင်ယုဂ်အ့်ခေါဟ်ကျှင် ဏ့် လုံမိင်၊

က့်ယာဲ မှီဟ်ပိုင်ဌါန့်ဟှ်င့်· ဍေ ဖ်ုင်ဖှေ့ဝ်ဓးကဲသယ်လုံဖးယိုဝ် ဏးသေ့် သင်ဓးထါင်ဖှေ့ဝ်·ဖှေ့ဝ်·ယိုဝ်ဏ့် မွှာဲဝေ့ဍုး ဍေ မ့်ကုက်မာတာင်ထင်းဓးထါင် ဆုံတ်ုင်·ပါင် လိုင့်ယှိုချုဂ်ပါင်ကဲသိုဝ်အ့်ဟှ်င့်· မွှာဲ ဆုံအ့်ခေါဝ်· အ့်ဍောဟ်ထုက် အ့်ခေါဟ်ကျှင်ဏ့် လုံမိင်၊

လူတိုင်း၊ အဖွဲ့အစည်းတိုင်းက ဤကြေညာစာတမ်းကို အစဉ် နှလုံးသွင်းလျက် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် အဆိုပါအခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို လေးစားကြစေရန် သင်ကြားခြင်း၊ အသိပညာ ပေးခြင်းဖြင့် အားထုတ်ကြစေရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ ကုလသမဂ္ဂ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် ထိုနိုင်ငံတို့၏ စီရင်ပိုင်ခွင့်အာဏာအောက်ရှိ နယ်ပယ်အတွင်းမှ တိုင်းသူပြည်သားများက အဆိုပါ အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ကျယ်ပြန့်ထိရောက်စွာ အသိအမှတ်ပြု လိုက်နာ ကျင့်သုံးစေရန်အလို့ငှာ နိုင်ငံအဆင့်နှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဆင့် တို့တွင် တိုးတက်သောအစီအမံများဖြင့် အားထုတ်ကြစေရန် အတွက် လည်းကောင်း ရည်ရွယ်လျက်၊ နိုင်ငံခပ်သိမ်း၊ လူခပ်သိမ်းတို့ အောင်မြင်မှုရရှိရန် ဆောင်ရွက်ကြရမည့် အားလုံးနှင့်ဆိုင်သော စံတစ်ရပ်အဖြစ် ကုလသမဂ္ဂ အထွေထွေညီလာခံက ဤ ကမ္ဘာ့ လူ့အခွင့်အရေး ကြေညာစာတမ်းကို ယခု ထုတ်ပြန်ကြေညာလိုက် သည်။

အပိုဒ် ၁

လူသားအားလုံးသည် လွတ်လပ်သူများအဖြစ် မွေးဖွားလာကြပြီး ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် အခွင့်အရေးများ တန်းတူရည်တူ ရှိကြသည်။ လူတို့၌ ဆင်ခြင်တုံတရားနှင့် အမှားအမှန် ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်သော အသိဉာဏ် ရှိကြ၍ တစ်ဦးကိုတစ်ဦး ညီရင်းအစ်ကို စိတ်ဓာတ်ဖြင့် ဆက်ဆံကျင့်သုံး သင့်သည်။

ဖွံ့မှိဟ်ကိုဝ်ႉဟှာ၊ အုဲ့ဍုင်းအုဲ့ဖူ့ကိုဝ်ႉမိင်ခဝ့်သယ်ယိုဝ် အုဲ့ကော့်လင်ဝး ထါင် လိက်လဝ်ပျာယိုဝ် လ့် သုင်းသာအုဲ့ခီႉဖိုင်ဏုဲ့ဟုံင် ထိုင့်ကေါဝ်ကြင်သာ့ ခေ့သိုဝ် ပါဍောဟ်ယုဂ်ယါန်းထင်းထာင်ဝးလါႉ ကုဲ့ယာဲလိက်လဝ်ပျာယိုဝ်အုဲ့ဟုင်ႉ ဏုဲ့အိုဝ် မာလေါဟ်မာဍုံင်ဖေ့်လင့်ဖေ့်သယ်၊ ဖေ့်လင့်ဖေ့်ထါင် ဆုဲ့သေ့်ယါ့ ပညာ့ သယ် ခေဏုဲ့သိုဝ် ကုက်မာထင်းဝးလါႉ အုဲ့ဟုင်ႉဏုဲ့လုဲ့မိင်၊ ကုလသမဂ္ဂ ဆိုဒ်ပွံ့ အုဲ့လွာဲဖေါဟ် ထီ့ခါန်ႉသယ် ဍေ ကုဲ့ယာဲထီ့ခါန်ႉ သယ်လုဲ့ဖးဝေ့ ပိုင်ကှိုင်လင် ဝးအုဲ့သံင့်အာဏါ့အုဲ့ ကှင့်လင်ႉဍာသယ်ဖိုင် ဂမှိုင်ႉဖေါဟ်သယ်ခဝ့်ယိုဝ်ဏုဲ့ ကုဲ့ယာဲပိုင်ဠါန့်ဟုင်ႉ ဍေ ဆုဲ့ဖံင်ဖှေဝ်ဏောဝ်ႉဝးပိုင်ကဲသယ်လုဲ့ဖးယိုဝ် ခေသိုဝ် ပါတိုင့်လံင်ပျုက်ထင်းထါင်ဝးလါႉ ယှိုင်ယှိုင့်လေံအိုဝ်ကဲ အုဲ့ဟုင်ႉ ယိုဝ်ဏုဲ့ဓိုဝ် ထီ့ခါန်ႉလုဲ့ဆင့် ဍေ ခါန်ႉကိုဝ်ကိုဝ်လုဲ့ဆင့်ခဝ့်သယ်အုဲ့ဖိုင် ခေသိုဝ် ကုက်မာ ထင်းဝးလာႉ ဍေ ဆုဲ့သုဂ်ကှယ် အုဲ့ကှံင်ႉပွံင့် ထင်းထဝ့်အုဲ့သယ်ဏုဲ့ သိုဝ်ဏုဲ့ ပုဲ့ယေါတ်လင်ဝးဟုံင်၊ ထီ့ခါန်ႉလုက်ဆိင့်၊ ဖွံ့မှိဟ်လုက်ဆိင့် သယ်ခေ မုဲ့ဏောဝ်ႉ ဆုဲ့ဖွံင့်ဟှုးသိုဝ် မုဲ့ဝးကုက်မာထင်းဝးဝေ့ ခေသိုဝ် ဝးဆာင့်ဝးကွါ ဍေ အုဲ့ဖွံ့ကိုဝ်ႉဟှာ ဍေွတ်ယေါဝ်ႉဍုံင်လင်ဝးကဲ ဆုဲ့လုဲ့မိင် ဏုဲ့သိုဝ်ဏုဲ့ ကုလသမဂ္ဂဆိုဒ်ပွံ့ ခါန်ႉကိုဝ်ကိုဝ်ဆုဲ့အုဲ့ကံင်းဖိုင်ခဝ့်ယိုဝ်ဏုဲ့ အုဲ့ခါ့ယိုဝ် ထုဂ်ဖှဟ်လဝ်ဏါႉဟှိုင့်လင်ဝး ကေါဝ်ကြင်ဖွံ့မနှသ မှိဟ်ပိုင်ဠါန့်ဟုင်ႉ လိက်လဝ်ပျာယိုဝ်ဏုဲ့လုဲ့။

ကျွင့် – ၁

ဖွံ့မှိဟ်လုက်ဆိင့်လုက်ခွါယိုဝ် ဖါထင်းဝးခေသိုဝ် ဟုဲ့မှိဟ်ဖံင်ဟုဲ့မှိဟ်ဖှေဝ်သယ်ဏုဲ့ လုက်ခွာလဝ့်ဏုဲ့ဟုံင် ဂုဏ်ႉကျာ်ဩီ့ ဍေ ပိုင်ဠါန့်ဟုင်ႉသယ်လုဲ့ဖး အုဲ့ဝးဝယ်ဝေ့ ထဝ့်ဟုံင်မဝ့်မုဲ့လုဲ့။ ဖွံ့မှိဟ်ဖေါဟ်သယ်ယိုဝ် အုဲ့ဝေ့ဍေ ဆုဲ့သေ့်ယါ့ဏးသေ့် ခိင့်ဖါအင်းဏင်ဆုဲ့သေ့် ဍေ အုဲ့ဝးအုဲ့မွာဲအုဲ့ဟုင်ႉ ဍုင်းဖါအင်းတာင်လင်ကဲ ခေါဟ်နက် (ဉာဏ့်)သယ်ဏုဲ့ဟုံင်၊ ကိုဝ်ႉဟှာဍေကိုဝ်ႉဟှာဍေယိုဝ် ကြိဒ်မုဲ့ဝး ဍေွတ်ဍုဂ်ဏဲလေါတ်သာဏုဲ့ ခေ့သိုဝ် ထိုင့်ဖူ့ဝဲါသယ် ဏုဲ့သိုဝ်ဏုဲ့လုဲ့။

အပိုဒ် ၂

လူတိုင်းသည် လူမျိုး၊ အသားအရောင်၊ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီး၊ ဘာသာစကား၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ နိုင်ငံရေး သို့မဟုတ် အခြားအယူအဆ၊ နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် လူမှုအဆင့်အတန်းနှင့်ဆိုင်သောဇာစ်မြစ်၊ ပစ္စည်းဥစ္စာဂုဏ်၊ မျိုးရိုးဇာတိဂုဏ်နှင့် အခြားအဆင့်အတန်းစသည့် ခွဲခြားမှုမျိုး မရှိစေဘဲ ဤကြေညာစာတမ်းတွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် အခွင့်အရေးနှင့် လွတ်လပ်ခွင့် အားလုံးကို ခံစားခွင့် ရှိသည်။ ထို့ပြင် လူတစ်ဦးတစ်ယောက် နေထိုင်ရာနိုင်ငံ သို့မဟုတ် နယ်မြေဒေသသည် အချုပ်အခြာအာဏာပိုင် လွတ်လပ်သည့် နယ်မြေဖြစ်စေ၊ ကုလသမဂ္ဂ ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ခံ နယ်မြေဖြစ်စေ၊ ကိုယ်ပိုင် အုပ်ချုပ်ခွင့်အာဏာ မရရှိသောနယ်မြေဖြစ်စေ သို့မဟုတ် အချုပ်အခြာအာဏာ တစ်စုံတစ်ရာ ကန့်သတ်မှုရှိသည့် နယ်မြေဖြစ်စေ ယင်း၏ နိုင်ငံရေး၊ တရားစီရင်ပိုင်ခွင့် သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာအဆင့်အတန်းတစ်ခုခုကို အခြေပြု၍ ခွဲခြားမှု မပြုလုပ်ရ။

အပိုဒ် ၃

လူတိုင်းတွင် အသက်ရှင်သန်ခွင့်၊ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လူပုဂ္ဂိုလ် လုံခြုံမှုရခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၄

မည်သူ့ကိုမျှ ကျေးကျွန်အဖြစ် သို့မဟုတ် အစေအပါးအဖြစ် မပြုရ။ ကျွန်ပြုခြင်းနှင့် ကျွန်အရောင်းအဝယ်ပြုခြင်းပုံစံ အားလုံးကို ပိတ်ပင်တားမြစ်ရမည်။

ကျၢၴင့် - ၂

ဖှံမှီၯကိုဝ်ႉဟ့ၣခ့ၫယိုဝ် ဆိုဒ်ဆး၊ ဖါယးအ့ၣ်ယံင့်၊ အ့ၣ်ခွ့၊ အ့ၣ်မူး၊ ဆ့ၣ်ခ့ါင်၊ ဆ့ၣ်ပ္ဍါသာ၊ ထိ့ဟ့ါင်ႉခါန့်ႉဟ့ါင်ႉ လ့ၣ်မွ့ာဲဝးသီး ဆ့ၣ်ဏယ်အင်းလ့ၣ်အ့ၣ်ဟ့ူ့ဟ့ာ၊ ခါန့်ႉဆိုဒ်ဖေါဟ် လ့ၣ်မွ့ာဲဝးသီး ဝးဆောင့်ခ့ၫ မှီၯလိုဒ်ႉလါ အ့ၣ်ထောတ်အ့ၣ်ဆင့် အ့ၣ်ထာ်အ့ၣ်ဝံင်၊ ဒြပ်ခ့ၣ်သိုဝ်ဂုဏ်ႉအ့ၣ်၊ ဆိုဒ်ဝံင်ဇာတာ်ဂုဏ်ႉအ့ၣ် ခ့ၫ အ့ၣ်ထောတ်အ့ၣ်ဆင့် အ့ၣ်ဟ့ူ့ဟ့ာသယ် ဆ့ၣ်လ့ၣ်ဖးယိုဝ်ဏ့ၣ် ကါင်ဖါသာသယ် ဏင်ႉမိင်လ့ၣ်အ့ၣ်ဝးဏ့ၣ်ဟံ့င် ထုဂ်ဖ့ဟ်လင်ထ လိက်လဝ်ပျာအ့ၣ်ဖိုင်ပါ ပိုင်ဌါန့်ႉဟ့င်ႉ ခ့ၫ ဖံင်ဖ့ေဝ်ဏောဝ်ႉဝးကဲသယ်လုက်ဆိင့်ယိုဝ် အင်းဃံ့င့်တုင်ႉဏောဝ်ႉဝးပိုင် အေဟံ့င်ဍုဝ် ဖှံမှီၯလ့ၣ်ဟ့ာ အ့ၣ်လင်ထေံလင်ဝးထိ့ခါန့်ႉ အေလ့ၣ်မွ့ာဲဝးသီး ကွ့င့်လင်ႉဍ့ာဖိုင်ယိုဝ် အ့ၣ်ဝးခ့ၫအ့ၣ်သံင့်အာဏါဆ့ၣ်ပိုင်ကို့င် လင်ႉဍ့ာဖံင်ဖ့ေဝ်သီးမွ့ာဲအ့ၣ်ဟေ့ာဝ်၊ မွ့ာဲလင်ႉဍ့ာလ့ၣ်ဏောဝ်ႉဝး ဏင့်က့ၣ်ဆာႉဍုးဝေ့ ပိုင်ကို့င်လင်ဝးကဲ အ့ၣ်သံင့်အာဏါအ့ၣ်ဏ့ၣ်သီးဏ့ၣ်မွ့ာဲအ့ၣ်ဟေ့ာဝ် အေလ့ၣ်မွ့ာဲဝးသီး ခ့ၫ အ့ၣ်သံင့်အာဏာ့ဆ့ၣ်ပိုင်ကို့င်အ့ၣ်ဟ့င်ႉ အ့ၣ်ခ့ၫဆ့ၣ်ယါထဝယ်ဝးလ့ၣ်မိင်မိင် လင်ႉဍ့ာဝေဏ့ၣ်သိုဝ်သီးမွ့ာဲအ့ၣ်ဟေ့ာဝ် အ့ၣ်ဝေ့ဍုးဝေ့ထိ့ဟ့င်ႉခါန့်ႉဟ့ါင်ႉ၊ တာင်ခွင်ႉ ဏောဝ်ႉဝးပိုင် အေလ့ၣ်မွ့ာဲဝးသီး ခ့ၫ ခါန့်ႉကိုဝ်ကိုဝ်အ့ၣ်ဟ့င်ႉ အ့ၣ်ထောတ်အ့ၣ်ဆင့်လ့ၣ် မိင်မိင်သယ်ယိုဝ် ကါင်ဖါဆင်းဃုးသာသယ်ဏ့ၣ် မာဝးအေး။

ကျၢၴင့် - ၃

ဖှံမှီၯကိုဝ်ႉဟ့ၣခ့ၫယိုဝ် မိုင့်ဝးပိုင်၊ ဖံင်ဖ့ေဝ်ဝးပိုင် အေဟံ့င်ဍုဝ် ဏောဝ်ႉဝးမှီၯပုဂ္ဂိုလ် အ့ၣ်ဟ့င်ႉ ဝီးသ့ဲ့ကဲဝးပိုင် အ့ၣ်။

ကျၢၴင့် - ၄

ဖှံမှီၯဏင်ႉဟ့ာသီးမ အင်းမိုင့်ဃံ့င်ႉ၊ အင်းဆာ့ဃံ့င်ႉ ဝးအေး။ မ့ၣ်ဝးက့ၣ်ဝင်ပွ့င်ထ ဆ့ၣ်အင်းမိုင့်ဃံ့င်ႉဆ့ၣ်၊ ဆ့ၣ်အင်းဆာ့ဝေသိုဝ်ဃံ့င်ႉသယ်ဏ့ၣ် လုက်ဆိင့်လ့ၣ်။

အပိုဒ် ၅

မည်သူ့ကိုမျှ ညှဉ်းပန်းနှိပ်စက်ခြင်း သို့မဟုတ် ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော၊ လူမဆန်သော၊ လူ့သိက္ခာညှိုးနွမ်းစေသော ပြုမူဆက်ဆံခြင်း သို့မဟုတ် အပြစ်ဒဏ်ပေးခြင်း မပြုရ။

အပိုဒ် ၆

လူတိုင်းသည် ဥပဒေအရာ၌ လူပုဂ္ဂိုလ်တစ်ဦးအဖြစ်ဖြင့် နေရာတိုင်းတွင် အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ခံယူပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အပိုဒ် ၇

လူအားလုံးတို့သည် ဥပဒေအရာ၌ တန်းတူရည်တူ ရှိကြပြီး ဥပဒေ၏ တန်းတူကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို မည်သည့်ခွဲခြားဆက်ဆံမှုမျှ မရှိစေဘဲ ခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ဤကြေညာစာတမ်းကို ဖောက်ဖျက်၍ ခွဲခြားဆက်ဆံခြင်းမှ လည်းကောင်း၊ ထိုသို့ ခွဲခြားဆက်ဆံရန် လှုံ့ဆော်ခြင်းမှ လည်းကောင်း တူညီသော ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၈

လူတိုင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ သို့မဟုတ် ဥပဒေအရ ၎င်းအား ခံစားခွင့်ပြုထားသည့် မူလအခွင့်အရေးများကို ဖောက်ဖျက်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူသည် စီရင်ပိုင်ခွင့်ရှိသော နိုင်ငံတော်ခုံရုံးများ၏ ထိရောက်သော ကုစားပေးမှုကို ရပိုင်ခွင့် ရှိစေရမည်။

အပိုဒ် ၉

မည်သူမျှ မတရားဖမ်းဆီးခြင်း၊ မတရားချုပ်နှောင်ခြင်း၊ မတရား ပြည်နှင်ခြင်း မခံစေရ။

ကျႅင့် - ၅

ဖှံမှီဟ်ဏင်·ဟှာသီးမ ဆုံမာနိုင်မာလိုဝ်းသယ် လုံမွှဲဝးသီး ဓေသိုဝ်ဆုံမာဆင်းမာနင်သယ်၊ ဓေသိုဝ်လုံလင်ဖှံမှီဟ် ဓေသိုဝ်မှီဟ်ကျာ်ညှီ့လင်သုဂ်ကဲ ဆုံပုံဏှ်သိုဝ်သယ် လုံမွှဲဝးသီး ဖှေ်လင့်လင်ထုင်·အှ်မးသယ်ဏှ် မာဝးအေး။

ကျႅင့် - ၆

ဖှံမှီဟ်ကိုဝ်ဟှာဍေယိုဝ် လုံထုံ့ခွင်·ကဝ်အှ်မေယ့ါဏှ် ဍေထိုဝ်စုဂ်ထိုဝ်ထိင်·သာအှ်ဟှင်·တုင်·ဏောဝ်·ဝးကဲ ဓေသိုဝ်ဖှံမနုသသိုဝ်ဏှ် လုက်ခွါလှ်။

ကျႅင့် - ၇

ဖှံမှီဟ်ကိုဝ်·ဟှာဍေယိုဝ် လုံထုံ့ခွင်·ကဝ်အှ်မေယ့ါဏှ် မွှဲအှ် ထဝ့်ဟှံင်မဝ့်မှ်ဏှ်ဟှံင် တုင်·ဏောဝ်·ဝးဝေ့ ထုံ့ခွင်·ကဝ် ကုံဝင်ပှုင်ဆိုင့်ဖှေ်ဝးဏှ်သီး ကါင်ဖါသာ အှ်ဝးအေး။ မာဟှာဟှံင်မာထှိုင့်ခွိက် လိက်လဝ်ပျာယိုဝ်ဏှ်ဟှံင် ကါင်ဖါထိုဝ်စုဂ် လောတ်သာသယ်ဏှ်သီး မွှဲအှ်ဟှော်၊ ဓေမုံကဲထင်းဆုံကင်ဖါလောတ်သာသယ် အှ်ဟှင်·ဏှ် ပှဝ်ထင်းဆုံသီးမွှဲအှ်ဟှော် ဏောဝ်·ပိုင်ဝးကဲဝေ့ ဆုံကုံဝင်ပှုင်ဆိုင့်ဖှေ်ဏှ် အှ်ယှို့ဟှံင်မဝ့်မှ်လှ်။

ကျႅင့် - ၈

ဖှံမှီဟ်ကိုဝ်·ဟှာဍေယိုဝ် ဍေဆုံပိုင်ကှိုင်ပှံင့်အှ်ခင်းထော် လုံမွှဲဝးသီး ဍေထုံ့ခွင်·ကဝ် အှ်လင်ထဝယ် ဏှ်သိုဝ်ဏှ် အေဝးထုင်· ဍေ ဆုံမာထှိုင့် ဏင့်ကုံဆာ·ပိုင်ဍာန့်ဟှင်· ဏှ်စာ်ဝိုဝ် မာဏောဝ်·ဝး ထိခါန်·ခွင်·ရှံ·သယ်ဝေ့ ထုံ့ခွင်·ကဝ်အှ်ဟှါင်·ဏှ် ကဲ။

ကျႅင့် - ၉

ဖှံမှီဟ်ဏင်·ဟှာသီးမ ဖံင်းစိုင်ဏောဝ်·ခွိက် လုံဝးခွင်·ဖှံင်သယ်၊ ဏင့်တီ·ခွိက် လုံခါန်·ချှင့်အှိုဝ်သယ်ဏှ် မာဝးအေး။

အပိုဒ် ၁၀

လူတိုင်းသည် ၎င်း၏အခွင့်အရေးနှင့် တာဝန်ရှိမှုများကို အဆုံးအဖြတ် ခံရာတွင်လည်းကောင်း၊ ၎င်းအပေါ် ပြစ်မှုကြောင်းအရ စွပ်စွဲချက်ကို အဆုံးအဖြတ် ခံရာတွင်လည်းကောင်း လွတ်လပ်၍ ဘက်လိုက်မှု မရှိသော တရားရုံးတစ်ရပ်က အများပြည်သူ ရှေ့မှောက်တွင် တရားမျှတစွာ ကြားနာစစ်ဆေးခြင်းကို တန်းတူရည်တူ အပြည့်အဝ ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၁၁

(၁) ပြစ်မှုတစ်ရပ်ဖြင့် တရားစွဲဆိုခံရသော လူတိုင်းသည် စွပ်စွဲခံရသည့် ပြစ်မှုအတွက် ခုခံချေပရန်လိုအပ်သည့် အာမခံချက် ရှိသော၊ အများပြည်သူ ရှေ့မှောက်၌ စစ်ဆေးသော တရားရုံးက ဥပဒေနှင့်အညီ ကြားနာစစ်ဆေးပြီး ပြစ်မှုကျူးလွန်သည်ဟု ထင်ရှား စီရင်မှု မခံရမချင်း အပြစ်မဲ့သူဟူ၍ မှတ်ယူခြင်းခံထိုက်သည့် အခွင့်အရေးရှိသည်။

(၂) ပြစ်မှုကျူးလွန်သည့်အချိန်တွင် ပြည်တွင်းဥပဒေအရ ဖြစ်စေ၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေအရဖြစ်စေ လုပ်ရပ် သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်မှု တစ်ရပ်သည် ပြစ်မှုမမြောက်ပါက ထိုလုပ်ရပ် သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်မှုအတွက် မည်သူမျှ အပြစ်မရှိစေရ။ ပြစ်မှုကျူးလွန်သည့် အချိန်ကာလတွင် ထိုက်သင့်စေနိုင်သော ပြစ်ဒဏ်ထက် ပိုမို ကြီးလေးသောပြစ်ဒဏ်ကို ထိုက်သင့်စေခြင်း မရှိစေရ။

၇

ကျိၚ် - ၁၀

ဖုံမှိဟ်ကိုဝ်ႋဟှာဍေယိုဝ် အေမာဏောဝ်ႋဝးဆိုအင်းတာင် ဍေ အ်ုသီးဝေ့ဍးပိုင်ဌါန်ႉ ဟှင်ႋ အေဟှံင်ဍုဝ် ဍေ ဆိုအ်ုတာအ်ုလင်ဝးသယ်ဏျ်သီးမွာဲအ်ုဟှေဝ်၊ အေမာ ဏောဝ်ႋလင်ဝးဆိုအင်းတာင် ဍေ ဆိုဍုံင်အ်ုသီး အ်ုဍေဆိုအ်ုမးဏျ်သီး မွာဲအ်ုဟှေဝ် ထံင်ႋခွင်ႋရုံႋဖံင်ဖှေဝ် လ်ုအ်ုစူးဖိုင်ဏာင်ႋခဝ့် ဂမှိုင်ႋဆံင့်ဏားဝးကဲ အ်ုဖိုင်ဏျ် တာင်ခွင်ႋဝးပိုင်ကဲဝးဟှဝ်။

ကျိၚ် - ၁၁

(၁) ဖုံမှိဟ် ဝးစုဂ်ဝးဍေဆိုဍုံင်ဍေအ်ုမုဂ်အ်ုလ်ုမိင် ဇေဏျ်သိုဝ် ကိုဝ်ႋဟှာဍေယိုဝ်ဏျ် ဓိုဝ် ဍေအ်ုမုဂ် ဆိုဍုံင်အ်ု အ်ုဟှင်ႋဏျ် မ်ုဝးတုင်ႋဆိုင့်ထါင်အ်ုဟှင်ႋ ကြိုဒ်ဝးအ်ု ဍေဆိုကဲထိုင့်ကဲ လေံဆွိုဝ်ထိ့လင်ဝးဆိုဟှံင် အ်ုသယ်၊ လေံဆွိုဝ်လင်ဆို လ်ု ဂမှိုင်ႋအ်ုမေံယ့ါသယ်ဏျ်အ်ု ခွင်ႋရုံႋအိုဝ်ဏျ် ဍေထုံ့ခွင်ႋကဝ်ဏျ်ဝးဟှဝ်ႋဖဝ်ႋယုဂ် ပ်ုဏျ်သိုဝ် ဖှဟ်ဖှဟ်ကှါကှါ သုဂ်ကှယ်လင်လ်ုထံင်ဍှ်ဝးဏျ်ဍျူ မွာဲဟ်ု ထုင်ႋ အ်ုမးလ်ုအ်ုဝးလဝ့် ဇေဏျ်သိုဝ် ဏောဝ်ႋဝးကဲ အ်ုပိုင်အ်ု။

(၂) မာထိုင့်ဝးအ်ုမုဂ်အ်ုလိုဒ်ႋခါ့ ဍေခါန်ႋဍှယ်ထုံ့ခွင်ႋကဝ်ယိုဝ်သီး မွာဲအ်ုဟှေဝ်၊ ဍေခါန်ႋကိုဝ်ကိုဝ် ထုံ့ခွင်ႋကဝ်သီး မွာဲအ်ုဟှေဝ် မာဆိုမာ လ်ုမွာဲဝးသီး ဆိုခါႋ ဏါင်းသာအ်ု ဆိုလ်ုမိင်ယိုဝ် အေလ်ုကဲထံင်း အ်ုမုဂ်အ်ုလိုဒ်ႋဍှ်ဝးဏျ်ဓိုဝ် က်ုယာဲ မာဆိုမာ လ်ုမွာဲဝးသီး ဆိုခါႋကေါင်းသာအ်ုယိုဝ်အ်ုဟှင်ႋဏျ် ဏာင်ႋဟှာ သီးမ ထုင်ႋအ်ုမး အ်ုဝးအေ။ မာထိုင့်ဝးအ်ုမုဂ်အ်ုလိုဒ်ႋ အ်ုခါ့ကာလာအ်ုထင်ႋဖိုင်ဏျ် ဓိုဝ် ထုင်ႋအ်ုမး ဍောဟ်ဏါင်း ကြိုဒ်ဝးဖေ့လင့်လင်ဝးသယ်ဏျ် အ်ုဝးအေ။

အပိုဒ် ၁၂

မည်သူမျှ မိမိ၏ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့်၊ မိသားစု၊ နေအိမ် သို့မဟုတ် စာပေးစာယူ ကိစ္စရပ်များတွင် မတရားဝင်ရောက် စွက်ဖက်ခြင်းကို လည်းကောင်း၊ မိမိ၏ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ထင်ပေါ်ကျော်ကြားမှုအား ပုတ်ခတ်ခြင်းကိုလည်းကောင်း မခံရစေရ။ လူတိုင်းသည် ထိုသို့ ဝင်ရောက် စွက်ဖက်ခြင်း သို့မဟုတ် ပုတ်ခတ်ခြင်းတို့မှ ဥပဒေအရ အကာအကွယ် ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၁၃

(၁) လူတိုင်းတွင် နိုင်ငံ၏ နယ်နိမိတ်အတွင်း၌ လွတ်လပ်စွာ သွားလာ ရွှေ့ပြောင်းခွင့်နှင့် နေထိုင်ခွင့်ရှိသည်။

(၂) လူတိုင်းတွင် မိမိ၏နိုင်ငံအပါအဝင် မည်သည့်နိုင်ငံမှမဆို ထွက်ခွာ ပိုင်ခွင့်နှင့် မိမိ၏နိုင်ငံသို့ ပြန်လာပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

အပိုဒ် ၁၄

(၁) လူတိုင်းသည် ဖိစီးနှိပ်စက်မှုမှ လွတ်ကင်းရန် အခြားနိုင်ငံများ၌ ခိုလှုံခွင့်ကို တောင်းခံပိုင်ခွင့်နှင့် ရရှိခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၂) နိုင်ငံရေးနှင့် မပတ်သက်သည့် ပြစ်မှုများ၊ ကုလသမဂ္ဂ၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အခြေခံမူများကို ဆန့်ကျင်သောအပြုအမူများမှ အမှန်တကယ် ပေါ်ထွက်လာသည့် တရားစွဲဆိုသော အမှုများတွင် အထက်ပါ အခွင့်အရေးကို ကိုးကားအသုံးပြုခွင့် မရှိစေရ။

အပိုဒ် ၁၅

(၁) လူတိုင်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏နိုင်ငံသားအဖြစ် ခံယူခွင့်ရှိသည်။

ကျႃင့် - ၁၂

ဖွံ့မွီုဟ်ဏင်ႁပ်ႃသီးမ ဏင့်ကုံဆာ·ဒုးဝေ့ မွီုဟ်ပုဂ္ဂိုလ်ဟ်ုင်· ဖ်င်ဖွေဝ်ဆေ်ုင် [illegible] လီ၊ ဟ်ုင်းဃုင့် လုံမွာဲ့ဝးသီး ကါစာ လိက်အ်ုလေဝ်အ်ုထါင်သယ်ဖိုင် ဆေင် [illegible] မာယှုက်ဝး လုံဝးပွံင့်ဖွံင်သယ်ဏ်ုလုံမိင်၊ ဏင့်ကုံဆာ·ဒုးဝေ့ ဂုဏ်·ကျ်ုဂြဲ· [illegible] ဆုံမိင်ဖွှဟ်သင်းဖွာသယ်အ်ုဟ်ုင်· လဝ်ဟ်ုာဟ်ုံင် လဝ်ဆာ့ဆုံသယ်ဏ်ု လုံမိင် ထုင်· ဏောဝ်·ဝးပိုင် အ်ုဝးအေ။ ဖွံ့မွီုဟ်ကိုဝ်ဟ်ုာဍေယိုဝ် ဆုံနုက်လင်မာယှုက်ဆုံ ဆုံပုံ ဏ်ုသိုဝ်သယ် လုံမွာဲ့ဝးသီး လဝ်ဆာ့လဝ်ဟ်ုာဟ်ုံင်ဆုံသယ် ခဝ့်ယိုဝ်ဏ်ု ဧ့သိုဝ် ထုံ့ခွင်·ကဝ်အ်ုလင်ထဝယ်ဏ်ုသိုဝ် ဏောဝ်·ဝးဆုံကုံဝင် ဆုံပွှင်ဆိုင့်ဖေ့ဏ်ု အ်ုပိုင်အ်ု။

ကျႃင့် - ၁၃

(၁) ဖွံ့မွီုဟ်ကိုဝ်·ဟ်ုာဍေယိုဝ် ထံင်·ထီ့ခါန့်·ကွှင့်ဖိုင်ယိုဝ်ဏ်ု လေဝ်ထါင်ကဲဝးပိုင်၊ ဟ်ုာအ်ုကဲဝးပိုင် ဍေ အ်ုလင်ထေံလင်ဝးပိုင် ဖ်င်ဖ်ံင်ဖွေဝ်ဖွေဝ်ဏ်ု အ်ု။

(၂) ဖွံ့မွီုဟ်ကိုဝ်·ဟ်ုာဍေယိုဝ် ဏင့်လုံဆာ·ဒုးဝေ့ထီ့ခါန့်·ယိုဝ်သီးပါဆေဝ်· လုံ ထီ့ခါန့်·အိုဝ်ဟေ့ုဝ် အိုဝ်ဟေ့ုဝ်ဏင်·ဝိင်းအိုဝ်ခဝ့်ဏ်ု စာင်းဖာထင်းဝးကဲ အေဟ်ုံင်ဍုဝ် ဟ်ုယ့်ထါင်အ်ုထါင်ဏင့်လုံဆာ·ဒုးဝေ့ ထီ့ခါန့်·ဖိုင်ကဲ အ်ုပိုင်အ်ု။

ကျႃင့် - ၁၄

(၁) ဖွံ့မွီုဟ်ကိုဝ်·ဟ်ုာဍေယိုဝ် ဧသိုဝ်မုံဖ်င် ဆုံမာနံ့မာဏါဆုံသယ်အ်ုဟ်ုင်·ဏ်ု လေဝ်အ်ုသူးသာ လုံခါန့်·အ်ုဟ်ုူ့ဟ်ုာသယ်အ်ုဖိုင်အိုဝ်အ်ုဟ်ုင်·ဏ်ုဝိုဝ် အင်းကိင်တုင်·ဏောဝ်·ဝးပိုင် ဍေ မာဏောဝ်·အင်းဃုံင့် တုင်·ဏောဝ်·ဝးပိုင် အ်ု။

(၂) အ်ုမုဂ်အ်ုလိုဒ်· လုံဝးဆာင့်ဝး ဍေထီ့ဟ်ုါင်·ခါန့်·ဟ်ုါင်· အ်ုမုဂ်အ်ုလိုဒ်·သယ် ဍေ ကုလသမဂ္ဂဆိုဒ်ပွုံဝေ့ ဆုံပုံယေါတ် ဍေဂွှင်·ပွှင့်အ်ုထာ်အ်ုဝံင်သယ်ဏ်ု ဆင်းဃုးသာအ်ု ဆုံထွူ့သယ်လုံဖးခဝ့် ကဲထင်းထါင်တုံယှါ· ဧဏ်ုသိုဝ် ဝးစုဂ်ဝး ဍေ ဆုံဍုံင်အ်ုမုဂ်အ်ုလိုဒ်·သယ်ဏ်ုဝိုဝ် ဆုံအ်ုဖင့်ခေါဟ် ပိုင်ဍါန့်· ဟ်ုင်·သယ်လုံဖးယိုဝ်ဏ်ု မာဏောဝ်·သုဂ်ကွယ်လင်ဝးပိုင် အ်ုဝးအေ။

ကျႃင့် - ၁၅

(၁) ဖွံ့မွီုဟ်ကိုဝ်·ဟ်ုာဍေယိုဝ် ထီ့ခါန့်·အိုဝ်ဟေ့ုဝ်အိုဝ်ဟေ့ုဝ်လုံဝိင်းအ်ုဖိုင်ဏ်ု တုင်·ဏောဝ်·ကဲဝး ဆိုဒ်ဂမ္ဘုင်· (ခါန့်·ဂမ္ဘုင်·)ဏ်ု အ်ုပိုင်အ်ု။

(၂) မည်သူမျှ မိမိ၏နိုင်ငံသားဖြစ်မှုကို မတရားရုပ်သိမ်းခြင်း မခံရစေရ။ မိမိ၏ နိုင်ငံသားဖြစ်မှု ပြောင်းလဲနိုင်သည့် အခွင့်အရေးကိုလည်း ငြင်းပယ်ခြင်း မခံရစေရ။

အပိုဒ် ၁၆

(၁) အရွယ်ရောက်ပြီးသော ယောက်ျားနှင့် မိန်းမတို့တွင် လူမျိုး၊ နိုင်ငံသား သို့မဟုတ် ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာကို အကြောင်းပြု၍ ကန့်သတ်ချက်တစ်စုံတစ်ရာမရှိစေဘဲ ထိမ်းမြားလက်ထပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် မိသားစုထူထောင်ပိုင်ခွင့် ရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် လက်ထပ်ရာတွင် လည်းကောင်း၊ အကြင်လင်မယားအဖြစ် ပေါင်းသင်းနေစဉ်တွင် လည်းကောင်း၊ ကွာရှင်းပြတ်စဲသည့်အခါတွင်လည်းကောင်း တန်းတူရည်တူ အခွင့်အရေးများ ရခွင့်ရှိသည်။

(၂) သတို့သားနှင့် သတို့သမီး နှစ်ဦးနှစ်ဖက်တို့၏ လွတ်လပ်သော သဘောဆန္ဒ အပြည့်အဝရှိမှသာလျှင် ထိမ်းမြားလက်ထပ်ခြင်း ပြုရမည်။

(၃) မိသားစုသည် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ သဘာဝကျသော အခြေခံအဖွဲ့ဖြစ်ပြီး လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့် နိုင်ငံတော်၏ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၁၇

(၁) လူတိုင်းတွင် မိမိတစ်ဦးချင်းသော်လည်းကောင်း၊ အခြားသူများနှင့် စုပေါင်း၍သော်လည်းကောင်း ပစ္စည်းဥစ္စာကို ပိုင်ဆိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၂) မည်သူမျှ မိမိပိုင်ပစ္စည်းဥစ္စာကို မတရားသိမ်းယူခြင်း မခံထိုက်စေရ။

(၂) ဏင်ႋဟှာသိးမ ဟ်ဏင့်ကိုဆာႋဍုးဝေ့လဝ့် ကဲထင်းစး ခါန်ႋဂမ္ပိုင်ႋဖေါဟ်ယိုဝ် အင်းလုက်ဟှုးသး ဏောဝ်ႋခ္ဂိက်ထါင် (ဟှုးသးဏောဝ်ႋခ္ဂိက်ထါင်) စေသိုဝ် လို စးပ္ဒင့်ဖ္ဒင်စးသယ်ဏျ်သိုဝ်ဏျ် စးထုင်ႋ အ်ုစးအေး။ ဏင့်ကိုဆာႋဍုးဝေ့ ကဲထင်းစးခါန်ႋဂမ္ပိုင်ႋဖေါဟ်အ်ုဟှင်ႋ ပိုင်ဠါန့်ဟှင်ႋအင်းလယ်သာကဲယိုဝ်ဏျ်သိး စးထုင်ႋစး ဍေ ဆိုဆင်းဃှုးဏျ် အ်ုစးအေး။

ကျူင့် – ၁၆

(၁) လူးစံင်ထင်းပါင် မူးမူးခ္ဂါခ္ဂါကိုဝ်ႋဟှာဍေယိုဝ်ဏျ်စိုဝ် မာဏောဝ်ႋလင်စးဆိုအ်ုဟှါင်ႋ ဍေ ဆိုဒ်ဆး ခါန်ႋဂမ္ပိုင်ႋဖေါဟ် လိုမ္ဂဲစးသိး ဍေဘာသာ့ဆ္ဒဲ့ပ္ပါသာသယ်ဏျ်ဟှံင် ယာလင်ထစးဆိုသယ်ဏျ် လိုအ်ုစးပိုင်ဏင်ႋမိင် အ်ုဃှုက်ကဲစးပိုင် ဍေ ပ္ဒံင်ဟှူးလင်ဏောဝ်ႋစး ထိုင့်ဖေါဟ်လိသယ်ဏျ် အ်ုပိုင်အ်ု။ ဍေအ်ုသိးဝေ့ဍုး သယ်ဝေ့ အ်ုဃှုက်ခါင်စူးဏျ်သိး မ္ဂဲအ်ုဟှောဝ်၊ အ်ုဍိုင်လေါတ်သာ စေသိုဝ် ထိုင့်မာ့ဝါခ့ါဏျ်သိး မ္ဂဲအ်ုဟှောဝ်၊ ထုဂ်ဃှုးလင်ဖါအ်ုခ့ါဏျ်သိး မ္ဂဲအ်ုဟှောဝ် ပိုင်ဠါန့်ဟှင်ႋဏောဝ်ႋစးပိုင်ယိုဝ် အ်ုဝေ့ဃှို့ဟှံင်မဝ့်မ္ဂ်လှ်။

(၂) တ္ဒာမုဂ်မူးဍေတ္ဒာမုဂ်ခ္ဂာ့ ဏိုခဝ့်ဏိုဖာ စေသာအ်ုသိုဝ် အေဏောဝ်ႋစးဍျုဂ်ပါင်မ စးဆာမိက်ဏောဝ်ႋဝေ့လှ်။

(၃) ဆိုလို ဆိုထိုင့်ဖေါဟ်ထိုင့်လိယိုဝ်ဏျ် မ္ဂဲဝေ့ဍုး ဖ္ဒံမှိဟ်အ်ုဍုံင်းအ်ုဖူ့သယ်ဝေ့ အ်ုဍုံင်း အ်ုထာ်အ်ုစံင်လဝ့်ဏျ်ဟှံင် ဖ္ဒံမှိဟ်အ်ုဍုံင်းအ်ုဖူ့ ဍေ ထိုခါန်ႋသယ်လိုဖးဝေ့ ကိုဝင်ပ္ဒင်ဆိုင့်ဏောဝ်ႋဖေ့်ထစး အ်ုသိးသယ်ဏျ်စိုဝ် တုင်ႋဏောဝ်ႋစးပိုင် အ်ုလှ်။

ကျူင့် – ၁၇

(၁) ဖ္ဒံမှိဟ်ကိုဝ်ႋဟှာဍေယိုဝ် ဏင့်ကိုဆာႋဍုးဝေ့ လိုဟှာဟှင်ႋလိုဟှာဟှင်ႋသိး မ္ဂဲအ်ုဟှောဝ်၊ စုဂ်ဃှုးသာ ဍေ အ်ုဖ္ဒံဟှူ့ဟှာသယ်ခဝ့်သိး မ္ဂဲအ်ုဟှောဝ် ပိုင်ကဲဏောဝ်ႋစးဝေ့ ဒြပ်ခ်ုသိုဝ်ဆိုဖါ ဆိုမာယိုဝ် အ်ုပိုင်အ်ု။

(၂) ဏင့်ဆာႋပိုင် ဒြပ်ခ်ုသိုဝ်သယ်ယိုဝ် စးထုင်ႋဆိုမာဏောဝ်ႋ အင်းဟှုက်ဏောဝ်ႋခ္ဂိက် အ်ုအေး။

အပိုဒ် ၁၈

လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာတွေးခေါ်ခွင့်၊ အများအမှန် ဝေဖန်ပိုင်းခြားခွင့်နှင့် ကိုးကွယ်ခွင့် ရှိသည်။ အဆိုပါ အခွင့်အရေးများတွင် မိမိ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ သို့မဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်ချက်ကို လွတ်လပ်စွာ ပြောင်းလဲခွင့်အပြင်၊ တစ်ဦးချင်းဖြစ်စေ၊ အများနှင့်စုပေါင်း၍ဖြစ်စေ၊ မိမိကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ သို့တည်းမဟုတ် သက်ဝင်ယုံကြည်မှုကို အများပြည်သူရှေ့မှောက်၌ဖြစ်စေ၊ သီးခြားဖြစ်စေ လွတ်လပ်စွာ သင်ပြခွင့်၊ ကျင့်သုံးခွင့်၊ ဝတ်ပြုကိုးကွယ်ခွင့်နှင့် ဆောက်တည်ခွင့်တို့လည်း ပါဝင်သည်။

အပိုဒ် ၁၉

လူတိုင်းတွင် လွတ်လပ်စွာ ထင်မြင်ယူဆခွင့်နှင့် လွတ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ခွင့်ရှိသည်။ အဆိုပါ အခွင့်အရေးများတွင် ထင်မြင်ယူဆချက်များကို အနှောင့်အယှက်ကင်းစွာဖြင့် လွတ်လပ်စွာ စွဲကိုင်ခွင့်အပြင် သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအခေါ် အယူအဆများကို သတင်းမီဒီယာ တစ်ရပ်ရပ်မှတစ်ဆင့် နယ်နိမိတ် အပိုင်းအခြားမရှိ ရှာဖွေဆည်းပူးခွင့်၊ လက်ခံခွင့်နှင့် ဖြန့်ချိခွင့်တို့လည်း ပါဝင်သည်။

အပိုဒ် ၂၀

(၁) လူတိုင်းတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်နှင့် အသင်းအဖွဲ့ ဖွဲ့စည်းခွင့်တို့ကို လွတ်လပ်စွာကျင့်သုံးခွင့်ရှိသည်။

(၂) အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ရပ်တွင် ပါဝင်စေရန် မည်သူ့ကိုမျှ အတင်းအကျပ် မပြုရ။

ကွၢင့် - ၁၈

ဖွံမ္ဍိဟ်ကိုဝ်ႉဟှာဍေယိုဝ် ဖံင်ဖံင်ဖ္ဍေဝ်ဖ္ဍေဝ်လဝ့် ဆံင့်မံင်းဓောဝ်ႉဓးပိုင်၊ ဆိုအ်ိုဓး ဆိုအ်ိုမးဏ်ု ခိင့်ဖါအင်းဏာင်ကဲဓးပိုင် ဍေ သာပ္ဍဲါလင်သာကဲဓးပိုင် အ်ှ။ ကိုယာဲ ပိုင်ဌါန့်ဟှင်ႉသယ်လိုဖးအ်ိုဖိုင် ဏင့်ကို ဆာႉဍုးဝေ့ ဘာသာ့ဆို့ပ္ဍဲါသာ လိုမွာဲဓးသီး ဆိုဏယ်အင်းသယ်ယိုဝ် အင်းလယ်ထင်းထါင်ဓးကဲ ဖံင်ဖံင်ဖ္ဍေဝ်ဖ္ဍေဝ် ဏ်ုသီးမလိုကါၡ်၊ လိုဟှာဟှင်ႉသီးမွာဲအ်ိုဟှေဝ်၊ ဓုဂ်ဃုးသာအ်ိုဟှာအးသီးမွာဲအ်ို ဟှေဝ် ဏင့်ကိုဆာႉဍုးဝေ့ ဘာသာ့ဆိုပ္ဍဲသာ လိုမွာဲဓးသီး ဆိုဏယ်အင်းယိုဝ် လို ဂမ္ဍိုင်ႉသယ်အ်ိုမဲယ့၊ သီးမွာဲအ်ိုဟှေဝ်၊ လိုဓံင်းဍုးဆေဝ်ႉခဝ့်သီးမွာဲအ်ိုဟှေဝ် မာလေါဟ်သံင်းလေါဟ်ဖ္ဍေ့ဓးပိုင် ဍေ့တ်ဓောဝ်ႉဓးပိုင်၊ ယုက်ဂုဏ်ႉထင်းဓးပိုင် ဍေ မျေင်ႉဓောဝ်ႉဓးပိုင် ဖံင်ဖံင်ဖ္ဍေဝ်ဖ္ဍေဝ်ဏ်ုသီး ပါဝေ့ဆေဝ်ႉလှ်။

ကွၢင့် - ၁၉

ဖွံမ္ဍိဟ်ကိုဝ်ႉဟှာဍေယိုဝ် ဍုးစိုဝ်ဆံင့်မံင်းဓောဝ်ႉဓးဆို ဖံင်ဖံင်ဖ္ဍေဝ်ဖ္ဍေဝ်ကဲ ဍေ ထုဂ်ဖ္ဍဟ်ထင်းဓောဝ်ႉဓး ဆိုဖံင်ဖံင်ဖ္ဍေဝ်ဖ္ဍေဝ်ကဲ အ်ိုပိုင်အ်ှ။ ကိုယာဲပိုင်ဌါန့်ဟှင်ႉ သယ်လိုဖးယိုဝ်ဏ်ုဓိုဝ် ဆိုဆံင့်မံင်းဍုးစိုဝ်သယ်လိုဖးယိုဝ် ဆိုမာကးမာဟှယ်သယ်ဏ်ု လိုအ်ှဏာင်ႉမိင် ဖံင်ဖံင်ဖ္ဍေဝ်ဖ္ဍေဝ် ဖံင်းကိုင်ဓောဝ်ႉဓးပိုင် သီးမလိုကါၡ် ဆိုပြုင့်အ်ိုထိုဝ်အ်ိုဏါ့သယ် ဍေ ဆိုဆံင့်မံင်း ဍုးစိုဝ်လင်ဓးဆိုသယ်လိုဖးယိုဝ် လို ဆိုပြုင့် 'မေဝ်ဍေဝ်ယှ်' အိုဝ်ဟှေဝ်အိုဝ်ဟှေဝ်ဏာင်ႉမိင်အ်ိုဖိုင် ခဝ့်လိုဆင့် ကွၢင့်ကွၢင့် အ်ိုဓိုဝ်ဆိုင်လိုအ်ှ မာလေါဟ်ပ္ဍုံဓောဝ်ႉဓးပိုင်၊ အင်းဃုံင့်တုင်ႉဓောဝ်ႉဓးပိုင် ဍေ ဖိုရိ့ ထုဂ်လျာႉလင်ဓးပိုင်သယ်ဏ်ုသီး ပါဆေဝ်ႉလှ်။

ကွၢင့် - ၂၀

(၁) ဖွံမ္ဍိဟ်ကိုဝ်ႉဟှာဍေယိုဝ် အ်ိုကံအ်ိုကံင်းဓး ယျူးယျူးဓါဓါအ်ိုဟှင်ႉ ဓောဝ်ႉကဲဓးပိုင် ဍေ တာင်ပွံင်ထင်းဓး အ်ိုဍုံင်းအ်ိုဖူ့အ်ိုဟှင်ႉ ဓောဝ်ႉဓးပိုင်သယ်လိုဓံင်းယိုဝ် ဖံင်းကိုင်ထင်းဓောဝ်ႉဓး ဖံင်ဖံင် ဖ္ဍေဝ်ဖ္ဍေဝ်ဏ်ု အ်ိုပိုင်အ်ှ။

(၂) လို အ်ိုဍုံင်းအ်ိုဖူ့ လိုမိင်မိင်အ်ိုဖိုင်အိုဝ် ဍေ မ်ိုဓးပါထွျူ့နုက်လင်ဓးအ်ိုဟှင်ႉဏ်ု ဓိုဝ် မာဆံင်းမာနံင်ဓောဝ်ႉဓး အ်ိုဖွံုသယ်ဏ်ု ဏာင်ႉဟှာအေး။

အပိုဒ် ၂၁

(၁) လူတိုင်းတွင် မိမိနိုင်ငံ၏အစိုးရအဖွဲ့အစည်း၌ တိုက်ရိုက် ဖြစ်စေ၊ လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်သည့် ကိုယ်စားလှယ်များမှတစ်ဆင့် ဖြစ်စေ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည်။

(၂) လူတိုင်းတွင် မိမိနိုင်ငံ၏ ပြည်သူ့ဝန်ထမ်းဖြစ်ရန် တူညီသည့် အခွင့်အရေးရှိသည်။

(၃) အစိုးရအုပ်ချုပ်မှုအာဏာသည် ပြည်သူပြည်သားတို့၏ ဆန္ဒ အပေါ်အခြေခံရမည်။ လူတိုင်းပါဝင်၍ တန်းတူညီမျှ ဆန္ဒမဲ ပေး နိုင်ခွင့်ရှိပြီး လျှို့ဝှက်မဲပေးစနစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ၊ အလားတူ လွတ်လပ် သော မဲပေးစနစ်ဖြင့်ဖြစ်စေ အချိန်ကာလ အပိုင်းအခြားအလိုက် ကျင်းပသော စစ်မှန်သည့် ရွေးကောက်ပွဲများတွင် အဆိုပါ ဆန္ဒကို ဖော်ထုတ်ရမည်။

အပိုဒ် ၂၂

လူတိုင်းတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အဖွဲ့ဝင်တစ်ဦးအနေဖြင့် လူမှုဘဝ လုံခြုံရေး ရယူပိုင်ခွင့်ရှိသည့်ပြင်၊ မိမိနိုင်ငံ၏ ဖွဲ့စည်းမှုနှင့် အရင်းအမြစ် တို့အရ အမျိုးသားကြိုးပမ်းမှုနှင့် နိုင်ငံတကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု တို့ဖြင့် မိမိ၏ ဂုဏ်သိက္ခာနှင့် ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး လွတ်လပ်စွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သော စီးပွားရေး၊ လူမှုရေးနှင့် ယဉ်ကျေးမှု အခွင့်အရေးများကို ရရှိခံစားပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

ကွၢ်ႈ – ၂၁

(၁) ဖွံမ္မီးဟ်ကိုဝ်ဟှာဍေယိုဝ် လို ဏင့်ကိုဆာဍူးဝေ့ ထိ့ခါန်ပိုင်ဠါန့်အိုဍုင်းဖိုင်အိုဝ် ဏ်ု လိုထီးယှင်လဝ့်သီးမွာ်အိုဟှောဝ်၊ လို ရှ်ုတာ်ထင်းဓောဝ်ဓး ဟ်ုဟှံင်ခေဝ်ဆို ဆာသယ်ခဝ့်ဏ်ု လိုဆင့်သီး မွာ်အိုဟှောဝ် နုက်လင်ပါထွူ့လင်ဓး အိုပိုင်အ်ု။

(၂) ဖွံမ္မီးဟ်ကိုဝ်ဟှာဍေယိုဝ် ဍေ မ်ုဓးကဲထင်းဓး ဏင့်ကိုဆာဍူးဝေ့ ခါန်ဂမ္ဂိုင် ဆိုမာဖေါဟ်ဆာ အိုဟှင်အိုဝ်ဏ်ု ဓောဝ်ဓးပိုင်ဠါန့်ဟှင်ဏ်ု အိုဝေ့မဝ့်မ်ုလ်ု။

(၃) ပိုင်ဠါန့်ဆိုပိုင်ကွိုင်အိုသံင့်အာဏာ့ယိုဝ်ဏ်ုစိုဝ် အိုထာ်မ်ုဓးအ်ု ထံင်ဂမ္ဂိုင် ဖေါဟ် သယ်လိုဖးဝေ့ သုင်းသာအိုလင်ဓးသယ် အိုဖင့်ခေါဟ်ယိုဝ်ဏ်ုလ်ု။ ကိုဝ်ဟှာဍေယိုဝ် နုက်ထွူ့ပါလင်ဓးဝေ့ကဲဟှံင် ဖေ့်လင့်သာဖွုံး ကဲဓးပိုင် ဓးဟှဝ်မဝ့်မ်ုဏ်ု အိုဝေ့ဟှံင်ဍုဝ် ဍေသွေဝ့်ဖေ့်လင့်ဟှူးဖေ့်လင့်စီး သာဖွုံး ဏ်ုသီးမွာ်အိုဟှောဝ်၊ စေဏ်ုသိုဝ်ဆေဝ် ဍေ သွေဝ့်ဖေ့်လင့်လင်သာဖွုံး ဖံင်ဖံင်ဖွေဝ်ဖွေဝ်ဏ်ုခဝ့်သီး မွာ်အိုဟှောဝ် အိုခါ့ဍေအိုခါ့ ပ္တုံမာထင်းဓးအ်ု ရှ်ုတာ်ထင်းဆိုတဝ်တဝ်လံင်လံင် အိုဖိုင်ဏ်ု ကိုယာ်သာအိုလင်ဓးသယ်လိုဖးယိုဝ် မ်ုဓးထုဂ် ဖွှဟ်ထင်းဓးလ်ု။

ကွၢ်ႈ – ၂၂

ဖွံမ္မီးဟ်ကိုဝ်ဟှာဍေယိုဝ် စေသိုဝ်ဖွံမ္မီးဟ်အိုဍုံင်းအိုဖွူ့လိုဖွူ့ဝေ့ အိုလွာ်ဖေါဟ်လိုဟှာဏ်ုသိုဝ် မ္မီးဟ်လိုဒ်လါအိုကျူးအိုဟှင် စီးဓါစီးသုဲ့ကဲဓောဝ်ဓးပိုင် အိုသီးမလိုကာ၊ ဏင့်ကိုဆာထိ့ခါန်ဍူးဝေ့ တာင့်ပွံင်ထင်းသာအ်ု ဍေ အိုစီချါသယ်အိုလင်ထဝယ် ဏ်ုသိုဝ်ဏ်ု ဍေဆိုဒ်ဖေါဟ်အိုဟှင် ဆိုကြိုဒ်စိုဒ် အေဟှံင်ဍုဝ် ဍေ ခါန်ကိုဝ်ကိုဝ် ကုက်မာကံင်းထင်းဓးဆိုသယ်ဏ်ုစိုဝ် ဏင့်ကိုဆာဍူးဝေ့ ဂုဏ်ကျာ်ဩီ့ ဍေ ဆိုသေ့် ဖွှယ်သယ်ယိုဝ် စေသိုဝ်မ်ုဍောဟ်ယှာထင်းထဝ့်ထင်းဓး ဖံင်ဖံင်ဖွေဝ်ဖွေဝ်သိုဝ်အိုဟှင် လိုအိုလိုသေ့် ကြိုဒ်မ်ုဓးအ်ု ဆိုထင်းအဲုးထင်းဖ၊ မ္မီးဟ်လိုဒ်လါ ဍေ ဆိုဃို့ဆိုလာ ပိုင်ဠါန့်ဟှင်သယ်လိုဖးယိုဝ် အင်းဃုံင့်မာဓောဝ်ဓး အိုပိုင်အ်ု။

အပိုဒ် ၂၃

(၁) လူတိုင်းတွင် အလုပ်လုပ်ပိုင်ခွင့်၊ မိမိနှစ်သက်ရာ အလုပ်အကိုင်ကို လွတ်လပ်စွာရွေးချယ်ပိုင်ခွင့်၊ တရားမျှတ၍ အဆင်ပြေမှု ရှိသော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများရပိုင်ခွင့်နှင့် အလုပ်လက်မဲ့ ဖြစ်ခြင်းမှ အကာအကွယ်ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၂) လူတိုင်းတွင် တူညီသောအလုပ်အတွက် တူညီသောလုပ်ခ ကြေးငွေကို ခွဲခြားမှုတစ်စုံတစ်ရာမရှိစေဘဲ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

(၃) အလုပ်လုပ်သည့်လူတိုင်းတွင် မိမိနှင့် မိမိ၏မိသားစုအတွက် လူ့ဂုဏ်သိက္ခာနှင့်ထိုက်တန်သော ဘဝရပ်တည်မှုကို အာမခံနိုင်မည့် တရားမျှတ၍ လျော်ကန်သင့်မြတ်သော အခကြေးငွေ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ လိုအပ်လျှင် အခြားလူမှုရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုများကိုလည်း ဖြည့်စွက်ရရှိ ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၄) လူတိုင်းတွင် မိမိ၏အကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရန်အတွက် အလုပ်သမားသမဂ္ဂများ ဖွဲ့စည်းခွင့်နှင့် ယင်းသမဂ္ဂများတွင် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၄

လူတိုင်းတွင် ကြောင်းကျိုးလျော်ညီစွာ ကန့်သတ်ထားသည့် အလုပ်ချိန် နာရီနှင့် လစာခံစားခွင့်ရှိသော အခါကာလ အားလျော်စွာ သတ်မှတ်ထားသည့် အလုပ်အားလပ်ရက်များအပါအဝင် အနားယူခွင့်နှင့် အားလပ်ခွင့်တို့ကို ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

ကျိုင့် - ၂၃

(၁) ဖှံ့မှီဟ်ကိုဝ်·ဟှာဍေယိုဝ် ဍေမာက်လုံ့ဆိုမာအ်ှဟှင်· ဏောဝ်·ကဲ့ဓးပိုင်၊ လို ဏင့်ကိုဆာ·ဍုးဝေ့ သာလင်ဖိုလိုဝ်းလင်ဓး ကိုလုံ့ဆိုမာအိုဝ်ဏျ် ရှဲ·တာ်ဏောဝ်·ဓး ပိုင် ဖ်င်ဖ်င်ဖွေဝ်ဖွေဝ်ကဲ၊ ဆိုမာအ်ှခိုဝုင်·အ်ှသာ ဓေသိုဝ်ဓးမဝ်·ဓးပွံင့်ဏျ်ဟှံင် ဍေ ဓးတိုကေဝ်သာအ်ှသယ်လိုဖးဏျ် ဏောဝ်·ကဲ့ဓးပိုင် အေဟှံင်ဍုဝ် ဍေ ဆိုကဲထင်း ကိုလုံ့လိုအ်ှဓးသယ်ခဝ့်ဏျ် ဏောဝ်·ဓးဆိုကိုဝင်ပှင်ဆိုင့်သယ်ယိုဝ် အ်ှပိုင်အ်ှ။

(၂) ဖှံ့မှီဟ်ကိုဝ်·ဟှာဍေယိုဝ် ဍေကိုလုံ့ဆိုမာ အ်ှထဝ့်ဟှံင်သာသယ်အ်ှဟှင်·ဏျ် အ်ှလူ·အ်ှဃှို စေဝ်ယှးဓးအ်ှ ထဝ့်ဟှံင်သာသယ်ယိုဝ် ကါင်ဖါရှဲ·ဏောဝ်·ဓးဆိုသယ် လိုအ်ှဏင်·မိင် ဏောဝ်·ဓးဝေ့ အ်ှပိုင်အ်ှလို။

(၃) ဖှံ့မှီဟ်ဆင်·မွှဲမာကိုလုံ့သယ်လိုဖးယိုဝ် အ်ှဏင့်ကိုဆာ·ဍေ အ်ှဏင့်ကိုဆာ·ဍုး ဝေ့ ထိုင့်ဖေါဟ်လီသယ်အ်ှဟှင်·ဏျ် ကြိုဒ်ဍေဖှံ့မှီဟ်ဖေါဟ် ဂုဏ်·ကျာ် ဩိ့အ်ှကျုးအ်ှဓးကဲယိုဝ် ကဲထိုင့်ကဲ အ်ှလူ·အ်ှဃှိုဓးဟှုဝ်·ဍေကြိုဒ်အ်ှ စေဝ်ယှးသယ်ဏျ် ဏောဝ်·ဓးအ်ှပိုင်အ်ှ။ ကြိုဒ် အေမ်ုဓးအ်ှသယ်ဍှာ်ဏျ်ချူ ဆိုကိုဝင်ပါလိုဝီ· ယေါဝ်·ထောဝ်·ထွါ မှီဟ်လိုဒ်·လါ လို အ်ှဟှူ့ဟှာသယ်လို စံင်းခဝ့်ဏျ်သီး ချုဂ်ဃှိုလင်ဓး အင်းဃှံင့်တုင်·ကေဝ်·ဓးကဲ အ်ှပိုင်အ်ှ။

(၄) ဖှံ့မှီဟ်ကိုဝ်·ဟှာဍေယိုဝ် ဍေဏင့်ကိုဆာ·ဍုးဝေ့ ဆိုထင်းအဲုးထင်းဖးအ်ှဂုဏ်· အ်ှတာအ်ှဟှင်· မ်ုကိုဝင်လင်ထဓးယိုဝ် ပွံင်တာင်ထင်းဓး ကိုလုံ့ဖေါဟ်ဆာ· သမဂ္ဂသယ်ဏျ် ဏောဝ်·ဓးပိုင် အေဟှံင်ဍုဝ် ကိုယာ်သမဂ္ဂသယ်ဖိုင်အိုဝ်ဏျ် နုက်လင်ပါထွူ့လင်ဓး အ်ှပိုင်အ်ှ။

ကျိုင့် - ၂၄

ဖှံ့မှီဟ်ကိုဝ်·ဟှာဍေယိုဝ် ဍေအ်ှဟှါင်·အ်ှကျင်းအ်ှလင်ဓးသယ်ဏျ်ဓးဟှုဝ်· ယါ·ဏါင်းထဝယ်သာအ်ှ ကိုလုံ့ဆိုမာ အ်ှခါ့နှာ·ဍို ဍေ လာလိင် ဏောဝ်·ဓးပိုင်သယ် ဏျ်အ်ှဝေ့ဟှံင် အ်ှခါ့ဍေအ်ှခါ့ မာဏါင်းလင်ထဝယ်အ်ှ ကိုလုံ့ဆိုမာအ်ှပွါမူ·ဏီသယ် ဏျ်သီးပါဍိုင်ဝေ့ဟှံင်ဍုဝ် အ်ှပွါကဲဏောဝ်·ဓးပိုင် ဍေ ချုဂ်ခဝ့်ကဲဓးပိုင်သယ်ကိုဖးယိုဝ် တုင်·ဏောဝ်·လင်ဓး အ်ှပိုင်အ်ှ။

အပိုဒ် ၂၅

(၁) လူတိုင်းတွင် အစားအစာ၊ အဝတ်အထည်၊ နေအိမ်၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုနှင့် လိုအပ်သည့် လူမှုအထောက်အပံ့များ အပါအဝင် မိမိနှင့် မိမိ၏မိသားစု ကျန်းမာရေးနှင့် ကိုယ်စိတ်နှစ်ဖြာ အေးချမ်းစွာ နေထိုင်နိုင်ရေးအတွက် လုံလောက်သည့် လူနေမှု အဆင့်အတန်းကို ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ ထို့ပြင် အလုပ်လက်မဲ့ ဖြစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးချို့တဲ့ခြင်း၊ မသန်စွမ်း ဖြစ်ခြင်း၊ မုဆိုးမ ဖြစ်ခြင်း၊ အသက်အရွယ်အိုမင်းခြင်း သို့မဟုတ် မိမိ မတတ်စွမ်းနိုင်သော အခြေအနေများကြောင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း မပြုနိုင်ခြင်းတို့ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့လျှင် ဘဝလုံခြုံမှု ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၂) မိခင်ဘဝနှင့် ကလေးသူငယ်ဘဝတို့တွင် အထူးစောင့်ရှောက်မှုနှင့် ကူညီမှုကို ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။ တရားဝင် လက်ထပ်၍ ဖြစ်စေ၊ တရားဝင် လက်မထပ်ဘဲဖြစ်စေ မွေးဖွားလာသော ကလေးအားလုံးသည် တူညီသော လူမှုကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုကို ခံစားခွင့်ရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၆

(၁) လူတိုင်းတွင် ပညာသင်ယူခွင့်ရှိသည်။ ပညာသင်ကြားရေးသည် အနည်းဆုံး မူလတန်းနှင့် အခြေခံအဆင့်တို့တွင် အခမဲ့ ဖြစ်ရမည်။ မူလတန်းပညာသည် မသင်မနေရ ဖြစ်ရမည်။ စက်မှုလက်မှုနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပညာများကို လူအများ သင်ယူနိုင်စေရမည့် ဖြစ်ပြီး အဆင့်မြင့်ပညာရေးကို အရည်အချင်းပေါ် အခြေခံ၍ အားလုံးတန်းတူရည်တူ ရရှိစေရမည်။

ကျိုင့် – ၂၅

(၁) ဖုံမှီဟ်ကိုဝ်ႇဟှာဍေယိုဝ် ဆ်ုအင်းဆ်ုအဝ်၊ ဖါဳဝိင်းကံင်းသိုဝ်၊ ဟှိုင်းဃှင့်၊ ယေါဝ်ထေါဝ်ႇဖေါဟ်ထို့လင် အ်ုဆံင်းအ်ုခွါင့်လိုဒ်ႇ ဍေ ဆ်ုကြိုဒ်ဝးအ်ု မှီဟ်လိုဒ်ႇလာဖိုင် အေဟှံင်ဍုဝ် ဍေသုင်းသာဍေဏင့်ကိုဆာႇ ဏိုမိင်ဏျ် လုက်ဆိင့် ဓေသိုဝ်မ်ုအ်ုဝး ယှူးယှူးဝါဝါသိုဝ်အ်ုဟှင်ႇ မှီဟ်လိုဒ်ႇလာအ်ု ထောတ်အ်ုဆင့်လိုင့် ဃှိုချုဂ်ပါင်ယိုဝ် ဏောဝ်ႇဝးအ်ုပိုင်အ်ု။ အေဟှံင်ဍုဝ် ဆ်ုကဲထင်း ကိုလုံ့ဆ်ုမာလ်ုအ်ုဝးသယ်၊ အ်ုဆံင်းအ်ုခွါင့်လိုဒ်ႇ အ်ုဟှါင်ႇယှါ သယ်၊ ဆ်ုလ်ုဆံင်းလ်ုပါင်ဝးသယ်၊ မွှာဲဝးဝေ့မူးမယ့်သယ်၊ ယုက်ဍှောဟ် ယုက်ထဝ့်သယ် လ်ုမွှာဲဝးသီး ဏင့်ကိုဆာႇအ်ုသာဓေ့သိုဝ်လ်ုကဲလိုင်ဝးသယ် ယိုဝ်အ်ုခေါဟ်ကျုင်ဏျ် အင်းစူးလင်အင်းထါင်သာလ်ုကဲလိုင်ဝးသယ် ယိုဝ် အေကဲထင်းဝးဏျ်စာ်ဝိုဝ် အ်ုကျူးဓီးဝါဳဓီးသုံ့ကဲအ်ုဟှင်ႇ ဏောဝ်ႇဝးပိုင်အ်ု။

(၂) အ်ုကျူးဖေါဟ်သးမောဝ်ႇ ဍေ အ်ုကျူးဖေါဟ်ချိုပြီးသယ်ယိုဝ် ဏောဝ်ႇဝးဆ်ုယေါဝ်ႇ ထေါဝ်ႇဖေါဟ် ထို့ ဍေဆ်ုမာဝိုဝ်မာဆိုင်ဍှောဟ်ဍှောဟ်ဆံင်းဆံင်းဏျ် အ်ု။ အ်ုဃှုက်ခါင်စူးဝးဝယ် ဝးဝးမွှာဲမွှာဲသီးမွှာဲအ်ုဟှောဝ်၊ လ်ုအ်ုဃှုက်ဝယ်ဝး ဝးဝး မွှာဲမွှာဲ ဝးသီးမွှာဲအ်ုဟှောဝ် ဖေါဟ်သးဟှယ့်ကဲဖါထင်းဝး လုက်ဆိင့်ယိုဝ်ဏျ် ဝိုဝ် တုင်ႇဏောဝ်ႇဝး ဍေယေါဝ်ႇဖေါဟ်ထို့မှီဟ်လိုဒ်ႇလါအ်ုဟှင်ႇ ဆ်ုက်ုဝင် ပှင်ဆိုင့်ဖေ့်သယ်ယိုဝ်ဏျ် အ်ုပိုင်အ်ု။

ကျိုင့် – ၂၆

(၁) ဖုံမှီဟ်ကိုဝ်ႇဟှာဍေယိုဝ် ဍေပညာ့ဟှင်ႇ မာလေါဟ်ဏောဝ်ႇဝး အ်ုပိုင်အ်ု။ မာလေါဟ်ဏောဝ်ႇဝးပညာ့ယိုဝ် အ်ုယှါထုက် ကျုံင်းအ်ုဆင့်ဖိုဟ် ဍေ ပညာ့ အ်ုခင်းထာ်လ်ုဆင့်သယ်ယိုဝ်ဏျ် ဝးမွှာဲဝေ့ဍုး မာလေါဟ်ပှဝ်ဏောဝ်ႇဝးကဲ ဏျ်လှ်။ ကျုံင်ႇအ်ုဆင့်ဖိုဟ်ပညာ့ယိုဝ် ဝးမွှာဲဝေ့ လ်ုမာလေါဟ်လ်ုဏောဝ်ႇ ဝးမာလောဟ် ဓေ့ဏျ်သိုဝ်လှ်။ စက်ဆ်ုမာစူးဆ်ုမာဍေ ပညာ့အင်းစူးလင် သာမိုင့်သယ်လ်ုဖးယိုဝ် မ်ုဝးမွှာဲဝေ့ဍုး အ်ုဖုံသယ် မာလေါဟ်ဏောဝ်ႇဝး ထုဂ်ဏျ်သိုဝ်ဏျ်ဟှံင် အ်ုဆင့်ထဝ့်ပညာ့လိုဒ်ႇသယ်ယိုဝ်ဏျ်ဝိုဝ်ဍုဝ် အ်ုထာ် မ်ုဝးအ်ုလင်ဝးဏျ် ထံင်ႇဆ်ုသေ့်ဖှယ်အ်ုလိုဒ်ႇတွါအ်ုလင်ဝးကဲသယ်ယိုဝ် ဏျ်လဝ့် ဏျ်ဟှံင်ဍုဝ် လုက်ခွါလုတ်ဆိင့်ယိုဝ် မ်ုဝးဏောဝ်ႇဝးကဲ မဝ့်မ်ုလှ်။

(၂) ပညာရေးကို လူသားတို့၏ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေး အပြည့်အဝ ဖွံ့ဖြိုးစေရန်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးနှင့် အခြေခံလွတ်လပ်ခွင့်များကို ပိုမိုလေးစားလာစေရန် ဦးတည်သင်ကြားစေရမည်။ ပညာရေးသည် နိုင်ငံအားလုံးအတွင်း၊ လူမျိုး သို့မဟုတ် ဘာသာရေးဆိုင်ရာအုပ်စုများအတွင်း နားလည်မှု၊ သည်းခံမှုနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုတို့ မြှင့်တင်ရမည်ဖြစ်ပြီး ငြိမ်းချမ်းရေးထိန်းသိမ်းမှုအတွက် ကုလသမဂ္ဂ၏ ဆောင်ရွက်ချက်များကို တိုးမြှင့်စေရမည်။

(၃) မိမိတို့၏ ကလေးပညာရေးကို ရွေးချယ်ရာ၌ မိဘတို့တွင် လက်ဦး အခွင့်အရေးရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၇

(၁) လူတိုင်းတွင် လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ ယဉ်ကျေးမှုဘဝ၌ လွတ်လပ်စွာ ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခွင့်၊ အနုပညာကို လွတ်လပ်စွာခံစားခွင့်နှင့် သိပ္ပံပညာတိုးတက်မှုနှင့် ၎င်း၏ အကျိုးရလဒ်များကို လွတ်လပ်စွာ မျှဝေခံစားခွင့်ရှိသည်။

(၂) လူတိုင်းတွင် မိမိ၏ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ဖြင့် ကြံစည်ဖန်တီး ထုတ်လုပ်သော သိပ္ပံပညာမှဖြစ်စေ၊ စာပေမှဖြစ်စေ၊ အနုပညာမှ ဖြစ်စေ ဖြစ်ထွန်းလာသည့် ဂုဏ်နှင့် ရုပ်ဝတ္ထု အကျိုးကျေးဇူးများကို ကာကွယ်မှု ရပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

အပိုဒ် ၂၈

လူတိုင်းသည် ဤကြေညာစာတမ်းတွင် ဖော်ပြထားသည့် အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို အပြည့်အဝ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည့် လူမှုရေးစနစ်နှင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးစနစ် တစ်ရပ်ကို ခံစားပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၂) မွာ်ဝေ့ဒူး ဓေသိုဝ်ဖုံမ္နီဟ်ဖေါဟ်သယ်ဝေ့ ဆ်ုသေ့်ဖွယ်အ်ုလိုဒ်·တ္ဒါ ဍောဟ် ထဝ့်အးထင်း၀းပါင် ဏ်ုသိုဝ် အေဟုံင်ဍုဝ် ဖုံမ္နီဟ်ပိုင်ဠါန့်.ဟုင်· ဍေ ဆ်ုဖ်ငဖ္ဓေဝ်အ်ုထာ်အ်ုစံင်သယ်လ်ုဖးယိုဝ် ဓေသိုဝ် ဆ်ုပါဍောဟ် ယုဂ် ယါန်းထင်းထါင်၀း အးထင်းလါ·သိုဝ်ဏ်ု ပ်ုယောတ်မ်ု ၀းမာလောဟ်လင် ဖေ့်၀းလ်ု။ ပညာ့လိုဒ်·ယိုဝ် ထံင်·အ်ုလင်၀း ထိ့ခါန်·လုက်ဆိင့်လုက်ခ္ဒါ ယိုဝ်ဏ်ု ၀းဆာင့်ဍေဆိုဒ်ဆး လ်ုမ္ဗာ်၀းသီး ၀းဆာင့်ဍေဘာ·သာ့လိုဒ်· အ်ုဍုံင်းအ်ုဖူ့သယ် အ်ုဍူယ်ဖိုင် ဆ်ုဏးသေ့်လေါတ်သာသယ်၊ ဆ်ုအာင် တုင်·လေါတ်သာသယ် ဍေ ဆ်ုမုက်ဆိုင့် လေါတ်သာသယ်ယိုဝ်မ်ု၀းမေင်· ထဝ့်ထင်း၀းဏ်ုဟုံင်ဍုဝ် ဍေ မ်ုပါလ်ုဝီ·လင်ထါင်၀း ဆ်ုယှူးဆ်ု၀ါ အ်ုဟုင်· ယိုဝ်ဏ်ု မ်ု၀းမေင်·ထဝ့်ထင်း၀း ကုသမဂ္ဂဆိုဒ်ပွံုဝေ့ ဆ်ုထ္ဂူ့ကုက်မာ ထင်း၀း ဆ်ုသယ်လ်ုဖးယိုဝ်ဏ်ုလ်ု။

(၃) ဍေမ်ု၀းရှ်·စိုင်ထင်းဏောဝ်·၀း ဏင့်လ်ုဆာ·ဍူးဝေ့ဖေါဟ်လီသယ် ပညာ့ လိုဒ်·လာ· ယိုဝ် အ်ုဟုင်·ဏ်ုဍူ မောဝ်·ဖါ·သယ်ယိုဝ်ဏ်ု မ္ဗာ် ဏောဝ်·၀းပိုင် အ်ုဝီ·ထုက်လ်ု။

က္ဂါင့် – ၂၇

(၁) ဖုံမ္နီဟ်ကိုဝ်·ဟုာဍေယိုဝ် ထံင်·မ္နီဟ်လိုဒ်·လါ·အ်ုဍုံင်းအ်ုဖူ့သယ်ဝေ့ ဆ်ုယှိ့လါ အ်ုကျုးဖိုင်ယိုဝ်ဏ်ု နုက်လင်ပါထ္ဂူ့လင်သာ ဖ်ငဖ်ငဖ္ဓေဝ်ဖ္ဓေဝ် ဏောဝ်·ကဲ၀းပိုင်၊ ထုင်·ဝ်ုဏောဝ်·၀း ဍေ ရဲသိ့ပညာ့အ်ုဟုင်·ဏ်ု ဖ်ငဖ်ငဖ္ဓေဝ်ဖ္ဓေဝ်ဏောဝ်·ကဲ၀းပိုင် အေဟုံင်ဍုဝ် အင်းဏင်ထုင်·ဝ်ုဏောဝ်·၀း ပညာ့သိပ္ပံဝေ့ ဆ်ုလေဝ်ထင်း လေဝ်ထဝ့် ဍေ အ်ုဝေ့ဒူးအ်ုဂုဏ်·အ်ုတာသယ်ဏ်ု ဖ်ငဖ်ငဖ္ဓေဝ်ဖ္ဓေဝ် ဏောဝ်·ကဲ၀း အ်ုပိုင်အ်ု။

(၂) ဖုံမ္နီဟ်ကိုဝ်·ဟုာဍေယိုဝ် ဍေဏင့်ကိုဆာ·ဍူးဝေ့ ခေါဟ်နုက်(ဉာဏ့်)ဏ်ုလဝ့် တာင်္ပွံင်ထင်း၀း ပညာ့သိပ္ပံယိုဝ်ခဝ့်ဏ်ုသီးမွာ်အ်ုဟော့ဝ်၊ လိက်လာ်ခဝ့်ဏ်ုသီးမွာ် အ်ုဟော့ဝ်၊ ပညာ့ရဲသိ့ခဝ့်သယ်ဏ်ုသီးမွာ်အ်ုဟော့ဝ် ထင်း၀ါထင်းထါင်၀းကဲ ဂုဏ်·ကျာ်ငြိ့ဍေရုပ်ဝတ္ထုအ်ုဂုဏ်·အ်ုတာသယ်လ်ုဖးယိုဝ် ဏောဝ်·ကဲ၀းဝေ့ ဍေ ဆ်ုကိုဝင်ပှင်ဆိုင့်ဖေ့်ဏ်ု အ်ု။

က္ဂါင့် – ၂၈

ဖုံမ္နီဟ်ကိုဝ်·ဟုာဍေယိုဝ် ထုဂ်ဖွဟ်သာအ်ုလင်ထ လိက်လဝ်ပျာဖိုင်ယိုဝ်ပါ ပိုင်ဠါန့်.ဟုင်·သယ် ဍေ ဖ်ငဖ္ဓေဝ်ကဲ၀းပိုင်သယ်လ်ုဖးယိုဝ် မ်ုတာင်ဍောဟ်ထင်းထါင်၀း ဏါင်ဝေ့ကဲ မ္နီဟ်လိုဒ်·လါ·သွေဝ့် ဍေ ခါန်·ကိုဝ်ကိုဝ် ထိုဝ်စုဂ်လေါတ်သာ သွေဝ့်လ်ုမိင်ဏ်ု ထုင်·ဏောဝ်·၀းကဲ အ်ုပိုင်အ်ု။

အပိုဒ် ၂၉

(၁) လူတိုင်းသည် မိမိ၏ ကိုယ်ရည်ကိုယ်သွေးကို လူ့အသိုက် အဝန်း အတွင်း၌သာ လွတ်လပ်ပြည့်ဝစွာ ဖွံ့ဖြိုးစေနိုင်သည် ဖြစ်၍ ယင်းအသိုက်အဝန်းအပေါ် တာဝန်ရှိသည်။

(၂) မိမိ၏အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ကျင့်သုံးရာတွင် လူတိုင်းသည် အခြားသူများ၏ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို အသိအမှတ်ပြု၍ လေးစားရန် အလို့ငှာ လည်းကောင်း၊ ဒီမိုကရေစီ လူ့အဖွဲ့အစည်းတွင် တရားမျှတသော လိုအပ်ချက်များ ဖြစ်သည့် ကိုယ်ကျင့်တရား၊ အများပြည်သူ အေးချမ်းသာယာရေးနှင့် အကျိုးစီးပွား ဖြစ်ထွန်းရေးတို့ကို ဖြည့်ဆည်းရန် အလို့ငှာ လည်းကောင်း၊ ဥပဒေအရ သတ်မှတ် ထားသည့် ကန့်သတ်ချက်များ အတိုင်းသာ ကျင့်သုံးပိုင်ခွင့် ရှိသည်။

(၃) အဆိုပါအခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို မည်သည့်ကိစ္စ တွင်မျှ ကုလသမဂ္ဂ၏ ရည်ရွယ်ချက်များနှင့် အခြေခံမူများကို ဆန့်ကျင်၍ ကျင့်သုံးခြင်း မပြုရ။

အပိုဒ် ၃၀

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံအတွက်ဖြစ်စေ၊ လူတစ်စုအတွက်ဖြစ်စေ၊ လူ တစ်ဦး တစ်ယောက်အတွက်ဖြစ်စေ၊ ဤကြေညာစာတမ်းပါ အခွင့်အရေးများနှင့် လွတ်လပ်ခွင့်များကို ပျက်စီးရာ ပျက်စီး ကြောင်း ရည်ရွယ်လျက် တစ်စုံတစ်ခုသော ဆောင်ရွက်ချက်တွင် ပါဝင်ရန် သို့မဟုတ် ကိုယ်တိုင်ဆောင်ရွက်ရန် အခွင့်ရှိသည် ဟူ၍ ဤကြေညာစာတမ်းပါ စာသားတစ်ရပ်ရပ်ကို အဓိပ္ပာယ် ကောက်ယူခြင်း မရှိစေရ။

ကျွင့် - ၂၉

(၁) ဖွံ့မှိဟ်ကိုဝ်ႉဟှာခြေယိုဝ်ဏျ်ဝိုဝ် ဏင့်ကိုဆာႉဍုးဝေ့ ဆိုသေ့ဖွယ်အ်ုလိုဒ်ႉတှါသ ယ်ယိုဝ်ဏျ် မာချောဟ်ယှါႉထင်းဝ်းကဲဝေ့ ထံင်ႉမှိဟ်ဖေါဟ်သယ်အ်ုခ်ုဝုင်ႉဖိုင် ယိုဝ်ဏျ်လဝ့် အ်ုခေါဟ်ကျံင် ကိုယာဲ ဆိုအ်ုခ်ုဝုင်ႉ ယိုဝ်ဏျ်ဝိုဝ် မွာဲ လင်ဝ်း အ်ုတာအ်ုလှ်။

(၂) ဖံင်းကိုင်ထင်းထါင်ဝ်း ဏင့်ကိုဆာႉဍုးဝေ့ပိုင်ဍ္ဍါန့်ႉဟှင်ႉသယ် အေဟှံင်ဍုဝ် ဖံင်ဖွေဝ်ကဲဝ်းပိုင်သယ် လိုဖးယိုဝ်ဏျ်ချူ ဖွံ့မှိဟ်ကိုဝ်ႉဟှာခြေယိုဝ် မ်ုဝ်းအ်ုကေျ ပါချောဟ်ယုဂ်ယါန်းဝ်းကဲဝေ့ ဟ်ုလို အ်ုဟှူ့ႉဟှာသယ်ဝေ့ ပိုင်ဍ္ဍါန့်ႉဟှင်ႉသယ် ခြေ ဖံင်ဖွေဝ်ကဲဝ်းပိုင်သယ် ဏျ်ဆေဝ်ႉလဝ့်အ်ုခေါဟ်ကျံင်ဏျ် လိုမိင်၊ ထံင်ႉခြေဝ်မိုဝ်ကိုရေစေဝ် မှိဟ်လိုဒ်ႉလါ အ်ုဍုံင်းအ်ုဖှူ့ႉသယ်ဖိုင်ယိုဝ်ဏျ် ဆိုကြိုဒ်မ်ုဝ်းအ်ုခြေ ဝ်းဖိုင်သာသယ် မွာဲဝေ့ဍုဝ် ဏင့်ကိုဆာႉဒွေတ်သယ်၊ ဂမှိုင်ႉဖေါဟ်သယ်ဝေ့ဆိုယှူးဆိုဝါ ခြေ ဆိုထင်းအဲုးထင်းဖးအ်ုဂုဏ်ႉ ကဲထင်းအ်ုဟှင်ႉသယ်လိုဖးယိုဝ် မ်ုဝ်းဆူ့ႉချုဂ်ဃှိုလင်ဖေ့ဝ်းဆေဝ်ႉဏျ် လိုမိင်၊ ဒွေတ်ဖံင်းကိုင်ဏောဝ်ႉဝ်းကဲဝေ့ ခြေ အ်ုကေျမာဏါင်းလင်ထဝယ်ဝ်း ထုံ့ႉခွင်ႉ ကဝ်အ်ုလင်ထဝယ်ဏျ်သိုဝ်ဏျ်လဝ့် အ်ုပိုင်အ်ုလှ်။

(၃) ကိုယာဲပိုင်ဍ္ဍါန့်ႉဟှင်ႉသယ် ခြေဖံင်ဖွေဝ်ဝ်းပိုင်ကဲသယ်လိုဖးယိုဝ် ခြေဆိုကါစာ အိုဝ်ဟှေဝ်အိုဝ်ဟှေဝ် ဏင်ႉမိင်သီးမွာဲအ်ုဟှေဝ် ဒွေတ်ဖံင်းကိုင်ထင်းဝ်း ဝေသိုဝ် တိုဒ်ကိုရေင့်ဆိုင့်ထါင်ဝ်းထါင် ကုလသမဂ္ဂဆိုဒ်ပ္ပုံဝေ့ ဆိုပိုယေါတ် အ်ုထဝယ်သယ် ခြေ ဂွံင်ႉပွံင့်အ်ုထာ်အ်ုဝံင် အ်ုထဝယ်သယ်ဏျ်အေး။

ကျွင့် - ၃၀

ခြေထိ့ခါန်ႉလိုဝိင်းအ်ုဟှင်ႉသီးမွာဲအ်ုဟှေဝ်၊ ခြေဖွံ့မှိဟ် လိုဍုံင်းအ်ုဟှင်ႉသီးမွာဲ အ်ုဟှေဝ်၊ ခြေဖွံ့မှိဟ်လိုဟှာ ဟှင်ႉလဝ့်သီးမွာဲအ်ုဟှေဝ်၊ လိက်လဝ်ပျာဖိုင်ပါ ပိုင်ဍ္ဍါန့်ႉဟှင်ႉသယ် ခြေ ဖံင်ဖွေဝ်ကဲဝ်းပိုင်သယ်လိုဖးယိုဝ် ပိုယေါတ်အ်ုလင်ဝ်းထါင် ခြေ မ်ုမာဟှာဟှံင်ခွိက်ဏျ်ဟှံင်ဍုဝ် ကုက်မာထင်းဝ်းထါင် ဆိုလိုမိင်မိင်အ်ုဖိုင် နုက်လင်ပါထွူ့ႉလင်ဝ်း အေလိုမွာဲဝ်းသီး ဟ်ုဏင့်ကိုဆာႉဍုးဝေ့ယိုဝ်လဝ့် ထွူ့ႉကုက်မာထင်းဝ်းအ်ုပိုင်အ်ု ဝေဏျ်သိုဝ်ဏျ် လိက်လဝ်ပျာဖိုင်ပါ လိက်ဖွူးအိုဝ်ဟှေဝ် အိုဝ်ဟှေဝ်သယ်ယိုဝ် ပုဂ်ဏောဝ်ႉဝ်းအ်ုခဝ့် ဝေ့ဏျ်သိုဝ်ဏျ် အ်ုဝ်းအေး။